

The Evolution of the World Order and the Strategies of Middle Powers: A Reflection on Saudi Arabia's New Foreign Policy

Majid Mohammad Sharifi¹ , Sajedah al-sadat Jaafari²

¹ Corresponding author: Assistant Professor, Faculty of Law and Political Science, Kharazmi University, Tehran, Iran. Email: majidsharifi@khu.ac.ir

² Master's student in International Relations, Kharazmi University Tehran, Iran.

Article Info

ABSTRACT

Article type:
Research Article

Article history:
Received:
8 October 2024
Revised version
received:
26 January 2025
Accepted:
29 January 2025
Available online:
22 May 2025

Keywords:
Transformation In The
World Order,
Middle Powers,
Strategies of Middle
Powers,
Hedging Strategy,
Saudi Arabia.

Objective:

The emergence of signs indicating a shift in the global order, alongside increasing uncertainty in international relations and mounting concerns, presents numerous opportunities for all governments—particularly middle powers. Leaders of middle powers face a range of strategic choices during this transitional phase of the international system. The selection of any strategy depends on their perceptions of the true nature of global developments and the interests they prioritize. Given the significant consequences these choices have on national interests and their profound influence on all aspects of domestic and foreign policy, this article seeks to answer: What options are available to middle powers during the transformation of the world order, and which strategy is most optimal? By examining various strategies—such as balancing power, balancing threats, soft balancing, buck-passing, bandwagoning, and hedging—the author argues that, to manage the uncertainty stemming from this global shift and to align with the time horizons of their leadership, the hedging strategy appears to be the most advantageous. This study then explores Saudi Arabia's contemporary foreign policy as a case study supporting this argument.

Cite this article: Mohammad Sharifi, Mohammad, Jaafari, Sajedah al-sadat (2025). "The Evolution of the World Order and the Strategies of Middle Powers: A Reflection on Saudi Arabia's New Foreign Policy", *Fasl'nāmeḥ-ye siyāsāt (Politics Quarterly)* 55, (2): 581-614, DOI: <https://doi.org/10.22059/JPQ.2025.383273.1008220>

© Authors retain the copyright. Publisher: University of Tehran Press.
<https://doi.org/10.22059/JPQ.2025.383273.1008220>

Introduction

The global landscape of international relations is experiencing a significant transformation, characterized by the emergence of new power structures, shifting alliances, and the decline of traditional hegemonies. These changes intensify the inherent uncertainties of international politics and foster new anxieties and strategic recalibrations among states worldwide. However, amidst this volatility, opportunities are also unfolding—particularly for middle powers. Positioned between great powers and lesser states, these nations often possess the necessary economic resources, diplomatic capabilities, and regional influence to shape global outcomes, even if they lack the capacity to unilaterally determine them.

Middle power leaders now face a broader spectrum of choices as they navigate this fluid environment. Their strategic decisions—whether to align with dominant powers, hedge among competitors, or to pursue independent initiatives—will be influenced by their perceptions of global developments, their national interests, and their willingness to take calculated risks. Each option carries significant implications for their security, economic prosperity, and geopolitical relevance. Thus, analyzing the strategic alternatives available to middle powers during this transitional period is a vital task.

This article aims to contribute to this discussion by addressing a key question: What strategic options are available to middle powers in a transforming global order, and which among them is the most effective? To answer this, the study examines a range of foreign policy strategies, including: (1) balance of power, (2) balance of threat, (3) soft balancing, (4) responsibility transfer, (5) followership, and (6) hedging. After evaluating the advantages and limitations of each, the article contends that hedging emerges as the most advantageous approach. This strategy allows middle powers to manage uncertainty, reduce risks, and retain strategic flexibility—providing them with the time needed to adapt to ongoing shifts in the global system. Importantly, the analysis emphasizes that hedging is not a passive fallback but a proactive strategy that enables middle powers to optimize their foreign policy objectives in an increasingly multipolar world.

Methodology

This research employs a descriptive-analytical methodology, suitable for both theoretical development and applied case analysis. It begins by examining the concept of the "middle power" within international relations theory, exploring how such states have traditionally situated themselves within the global system. Drawing on both classical and contemporary sources, the study outlines the main strategies that middle powers have historically employed to navigate the complexities of international politics.

Building on this theoretical framework, the research then identifies the core features and operational mechanisms of six key foreign policy strategies. These strategies are not viewed as mutually exclusive categories but rather as points along a spectrum, with states positioning themselves differently depending on specific contexts and evolving international conditions. The study emphasizes a detailed focus on strategic hedging, elaborating on its theoretical foundations and practical applications—particularly for middle powers facing external pressures and internal transformations.

To ground the analysis in real-world phenomena, the study applies the framework of strategic hedging to the case of Saudi Arabia, a country that has recently undergone a significant recalibration of its foreign policy. This case is chosen for its geopolitical relevance and its illustrative value as a middle power actively navigating the uncertainties of a changing global order. Saudi Arabia's evolving approach—characterized by balancing traditional alliances, such as with the United States, and forging new ties with rising powers like China and Russia—serves as a compelling example of hedging in practice. By examining Saudi Arabia's foreign policy choices through the lens of the hedging strategy, the study aims to assess its effectiveness and explore its broader relevance for other middle powers operating under similar conditions.

Results and Discussion

The ongoing transformation of the international system is characterized by several key trends: the relative decline of U.S. unipolarity, the assertive rise of China, the resurgence of regional powers, and the weakening of multilateral institutions. Collectively, these developments have heightened overall uncertainty in international relations. For middle powers, this environment presents both challenges and opportunities: increased vulnerabilities, such as exposure to external shocks, diminished strategic predictability, and mounting pressure from competing great powers; alongside new prospects for strategic maneuvering, diplomatic innovation, and greater autonomy on the world stage.

To navigate this complex environment effectively, middle powers must critically evaluate their foreign policy strategies. Traditional approaches, like the balance of power strategy, involve aligning with one bloc to counter perceived threats. While offering short-term security, this can constrain long-term autonomy and provoke retaliation from rival powers. Similarly, the balance of threat strategy—aligning against states seen as the greatest dangers—may limit flexibility and create overdependence on specific alliance networks.

Soft balancing, which employs non-military tools such as institutional engagement, diplomatic coalitions, and economic statecraft, provides a more nuanced alternative. However, it may lack the immediacy and decisiveness required during crises. Strategies like responsibility transfer or followership—deferment to a dominant power or shifting burdens to others—risk undermining a state's credibility and agency in the international arena.

In contrast, the hedging strategy offers a flexible, hybrid approach. It enables middle powers to maintain relationships with established hegemonies while simultaneously engaging with emerging powers. This dual-engagement approach functions as strategic insurance: if one alignment becomes less viable or more costly, alternatives remain. Hedging reduces the risk of entrapment in great power conflicts and preserves the flexibility needed to recalibrate foreign policy in response to changing circumstances.

The case of Saudi Arabia exemplifies this hedging approach. In recent years, Saudi foreign policy has experienced a notable shift under Crown Prince Mohammed bin Salman. While preserving strong security and economic ties with the United States, Saudi Arabia has intensified its engagement with China—particularly in energy, investment, and infrastructure—and has sought cooperative initiatives with Russia, including participation within OPEC+. Meanwhile, it has

also worked to reduce its reliance on U.S. security guarantees through regional normalization agreements and an emphasis on developing its own defense capabilities.

This behavior aligns with the logic of strategic hedging. Saudi leadership is consciously diversifying international partnerships, balancing risks, and maintaining strategic flexibility. Instead of choosing between alignment and autonomy, East and West, Saudi Arabia is pursuing a strategy that keeps multiple options open—aiming to manage uncertainty more effectively and strengthen its position as an influential actor within the evolving global order.

Conclusion

Based on both the theoretical analysis and empirical examination of Saudi Arabia's foreign policy evolution, this study concludes that strategic hedging constitutes the most optimal strategy for middle powers navigating the current era of global transition. Unlike rigid alliances or reactive balancing approaches, hedging allows middle powers to adopt a more flexible, multi-dimensional foreign policy. It provides a buffer against systemic shocks, enhances bargaining power, and creates space for long-term planning and capacity-building.

By engaging simultaneously with both established and emerging powers, middle powers can avoid premature commitments while preserving the benefits of strategic engagement. This approach better equips them to withstand geopolitical turbulence, protect their national interests, and even expand their influence in global affairs. Importantly, strategic hedging should not be viewed as a sign of indecision or weakness; rather, it is a deliberate, forward-looking strategy designed to maximize opportunities and mitigate risks.

In conclusion, the ongoing transformation of the global order—although marked by uncertainty—also offers a strategic window of opportunity. Middle powers that adopt the logic of hedging can not only survive this turbulent period but also play an active role in shaping the future contours of the international system. As exemplified by Saudi Arabia's case, strategic hedging is not merely a theoretical concept but a practical and effective policy approach for navigating the complex geopolitics of the 21st century.

تحول در نظم جهانی و استراتژی‌های قدرت‌های میانه: تأملی در سیاست خارجی نوین عربستان سعودی

مجید محمدشریفی^۱ ID، ساجده السادات جعفری^۲

^۱ نویسنده مسئول: استادیار، دانشگاه خوارزمی، تهران، ایران. رایانامه: majidsharifi@khu.ac.ir

^۲ دانشجوی کارشناسی ارشد روابط بین الملل دانشگاه خوارزمی، تهران، ایران.

اطلاعات مقاله	چکیده
نوع مقاله: پژوهشی تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۷/۱۷ تاریخ بازنگری: ۱۴۰۳/۱۱/۰۷ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۱۱/۱۰ تاریخ انتشار: ۱۴۰۴/۰۴/۰۱ کلیدواژه‌ها: تحول در نظم جهانی، قدرت‌های میانه، استراتژی‌های قدرت‌های میانه، هجینگ استراتژی، عربستان سعودی.	پدیدار شدن نشانه‌های تحول در افق نظم جهانی، همزمان که عدم قطعیت ذاتی روابط بین‌الملل و نگرانی‌های حاصل از آن را تشدید می‌کند، برای تمامی دولت‌ها بویژه قدرت‌های میانه، نویدبخش فرصت‌های بیشماری نیز است. رهبران قدرت‌های میانه در دوران گذار نظام بین‌الملل، طیفی از انتخاب‌ها را پیش‌رو دارند. انتخاب هریک از استراتژی‌های موجود، بدان وابسته است که رهبران این دولت‌ها چه برداشتی از سرشت حقیقی تحولات جهانی دارند و اینکه چه منافعی را در اولویت قرار می‌دهند. با در نظر داشت پیامدهای سترگ انتخاب هر یک از این استراتژی‌ها برای منافع ملی و اثرگذاری انکارناپذیر آن‌ها بر تمامی شئون حیات سیاسی دولت‌ها، این مقاله بر آن است تا فهم این پرسش را بیدار کند که در هنگامه تحول در نظم جهانی، قدرت‌های میانه چه انتخاب‌هایی پیش‌رو دارند و در این بین بهینه‌ترین استراتژی کدام است؟ با بررسی انواع استراتژی‌های موازنه قدرت، موازنه تهدید، موازنه نرم، احاله مسئولیت، دنباله‌روی و هجینگ استراتژی، نویسنده بر این باور است که برای رفع عدم قطعیت حاصل از تحول در نظم جهانی و همچنین افق زمانی رهبران قدرت‌های میانه برای بهره‌مندی از منافع حاصل از این تحول، به نظر می‌رسد هجینگ بتواند استراتژی مطلوبی برای این کشورها باشد. این مقاله سیاست خارجی نوین عربستان سعودی را در مقام شاهی برای این استدلال مطالعه می‌کند.

استناد: محمدشریفی، محمد؛ جعفری، ساجده السادات (۱۴۰۴). تحول در نظم جهانی و استراتژی‌های قدرت‌های میانه: تأملی در سیاست خارجی نوین عربستان سعودی، فصلنامه سیاست، ۵۵ (۲)، ۵۸۱-۶۱۴.
<http://doi.org/10.22059/JPQ.2025.383273.1008220>

© نویسندگان.

ناشر: انتشارات دانشگاه تهران.

۱. مقدمه

قدرت‌های میانه در رقابت بین قدرت‌های بزرگ چه راهبردی را فرادید خود قرار می‌دهند؟ این پرسش در هنگامه تحول ساختار نظام بین‌الملل و سر برآوردن قدرتی در حال ظهور اهمیت بیشتری می‌یابد. آیا قدرت‌های میانه همچنان با قدرت پیشرو یا مسلط همراهی خواهند کرد یا با چرخشی در سیاست خارجی با قدرت در حال ظهور طرح همکاری در خواهند انداخت؟ پاسخ بدین پرسش‌ها از آنجایی که تعیین‌کننده راهبرد کلان^۱ و تعریف‌کننده منافع حیاتی^۲ کشورهاست، اهمیتی فراوان دارند. اکنون که به سبب سر برآوردن چین در مقام قدرتی جهانی، سخن از تحول در نظام بین‌الملل و ظهور «نظم نوین جهانی» به یکی از متداول‌ترین مفاهیم در اظهارات مقامات دولتها و تحلیلگران سیاست بین‌الملل بدل شده، تبیین منطق سیاستگذاری قدرت‌های میانه در مواجهه با این تحول، اهمیتی صدچندان یافته است. چنانکه از مضمون سخنان سیاستمداران می‌توان دریافت، گویی تمامی دولتها خود را برای سازگاری با نظم جدید و بنیان نهادن یک راهبرد کلان با هدف تأمین بیشینه منافع ملی آماده می‌کنند. در این بین، قدرت‌های میانه به سبب اثرپذیری گریزناپذیر از تحول نظم جهانی، ناچار به تعیین راهبرد کلان خود بر اساس سرشت حقیقی تحول در نظام بین‌الملل هستند. بسیاری از نظریه‌پردازان روابط بین‌الملل تمایل دارند که کوشش برای برقراری موازنه قدرت در برابر قدرت‌های بزرگ را شایع‌ترین رفتار در بین قدرت‌های میانه توصیف کنند. اینان بر این باورند که قدرت‌های میانه به سبب نگرانی از تهدیدات امنیتی همواره می‌کوشند در ائتلافی با سایر قدرت‌ها، موازنه‌ای در برابر قدرت‌های بزرگ ایجاد کنند. هرگونه تخطی از این رفتار نیز در مقام رفتاری غیرعقلانی تقبیح می‌شود که سرانجام نظام بین‌الملل عاملان چنین رفتارهایی را مجازات خواهد کرد (Waltz, 1979). چنین برداشتی از منطق رفتار دولتها حتی با عرضه «نظریه موازنه تهدید»^۳ از سوی استفن والت تقویت شده است؛ نظریه‌ای که بر اساس آن در بیشتر موارد دولتها به جای قدرت‌های بزرگ در برابر تهدید بزرگ‌تر موازنه برقرار می‌کنند (Walt, 1987). از این نظرگاه، رهبران دولتها با تأمل در ماهیت سیاست‌ها و ابزارهای سیاست خارجی سایر دولتها، می‌کوشند با شناسایی بزرگ‌ترین تهدیدات با تشکل اتحادها و ائتلاف‌ها بدان‌ها پاسخ دهند.

با وجود این منتقدان بر این باورند که از تعمق در منطق رفتار دولتها در بیشتر دوره‌های تاریخی می‌توان چنین استنباط کرد که موازنه قدرت و یا موازنه تهدید رایج‌ترین رفتار دولتها در سیاست خارجی نبوده است. بر این اساس به سبب اثرگذاری متغیرهای سطح داخل، منطقه و نظام

1. grand strategy

2. vital interests

3. balance-of-threat theory

بین‌الملل، دولت‌ها رفتارهای متنوعی را در سیاست خارجی خود در پیش گرفته‌اند. پرسش این است که قدرت‌های میانه در مواجهه با تحولات ساختاری نظام بین‌الملل کدامین رهیافت را در مقام راهبرد کلان خود برمی‌گزینند؟ با مطمح‌نظر قرار دادن این پرسش‌ها و نظر به اهمیت موضوع، در این مقاله بر آنیم تا به گزینه‌های سیاست خارجی قدرت‌های میانه در هنگامه تحول ساختار نظام بین‌الملل بپردازیم. افزون بر این با بررسی سیاست خارجی عربستان سعودی، بهینه‌ترین گزینه قدرت‌های میانه در نظام بین‌الملل را محل بحث و بررسی قرار دهیم. با این هدف در این مقاله ابتدا مفهوم قدرت‌های میانه و سپس راهبردهای کلان این قدرت‌ها در نظام بین‌الملل را به گونه‌ای موجز بررسی خواهیم کرد. در ادامه به رفتار سیاست خارجی عربستان سعودی در مقام قدرتی میانه می‌پردازیم.

۲. روش تحقیق

این مقاله بر آن است تا با کاربست روش پژوهش توصیفی-تحلیلی، با اتکا به یافته‌های نظری حاصل از مفهوم قدرت میانه ضمن استخراج راهبردهای پیش‌روی این قدرت‌ها در نظام بین‌الملل، سازگاری گزاره‌های نظری هجینگ راهبرد برای تبیین سیاست خارجی نوین عربستان سعودی را به کار گیرد.

۳. چارچوب نظری و مفهومی، قدرت میانه و هجینگ راهبرد

مفهوم قدرت میانه در تبیین سرشت سیاست خارجی دولت‌ها، مفهومی محل مناقشه است و چنانکه تاکنون ممکن نشده، هنوز بر سر حدود و ثغور این مفهوم، اتفاق نظری حاصل نشده است. سبب این مناقشه را می‌توان در افتراق نظر بر سر دو عنصر قوام‌بخش این مفهوم یعنی قدرت و میانه، جست‌وجو کرد. سرشت و عناصر تعیین‌کننده قدرت به‌عنوان مهم‌ترین مفهوم روابط بین‌الملل خود محل بحث‌های فراوانی است. قدرت مفهومی است که هم در روابط اجتماعی وجود دارد و هم از طریق روابط اجتماعی تولید می‌شود (Barnett & Duvall, 2005) اینکه قدرت چیست و کشورها را بر اساس کدامین متغیرها می‌توان در ردیف قدرت‌های بزرگ، میانه یا کوچک قرار داد، در ادبیات روابط بین‌الملل همواره محل پرسش بوده است. از سوی دیگر مفهوم میانه نیز مفهومی نسبی است. برای فهم مفهوم میانه ابتدا باید دو مفهوم «بزرگ» و «کوچک» نیز تعریف شوند. افزون بر این به کلام رابرت کاکس، «مفهوم‌سازی از قدرت میانه واقعیتی تغییرناپذیر نیست، بلکه امری است که با در نظرداشت سرشت پیوسته متغیر جهان باید همواره در آن بازاندیشی کرد» (Cox, 1989). ضرورت این بازاندیشی بیش از همه بدان سبب است که تملک توانمندی‌های مادی و در نتیجه سلسله‌مراتب قدرت در نظام جهانی همواره دستخوش

دگرگونی است. بنابراین در هیچ دوره‌ای نمی‌توان دسته‌بندی پایداری از قدرت‌های میانه عرضه کرد.

با وجود این با مروری بر ادبیات روابط بین‌الملل درمی‌یابیم که اندیشمندان این عرصه در تبیین مفهوم قدرت میانه دو وجه را بیش از همه مطمح‌نظر قرار داده‌اند. از یک سو برخی مفهوم قدرت میانه را در مقام یک دسته‌بندی تحلیلی^۱ به کار گرفته و در سوی دیگر از این مفهوم برای اشاره به یک ایدئولوژی یا رویکرد خاص در سیاست خارجی بهره برده‌اند. آنچه مهم می‌نماید این است که باید مفهوم قدرت میانه را از «دیپلماسی قدرت میانه»^۲ تمییز داد. درحالی که مقصود از قدرت میانه دسته‌بندی از کشورهاست که با در نظرداشت جایگاه یا رفتاری ویژه در نظام بین‌الملل تعریف می‌شوند؛ دیپلماسی قدرت میانه به ماهیت سیاست خارجی دولت‌ها می‌پردازد (John, 2014: 327). در این مقاله برداشت نخست از قدرت میانه را مطمح‌نظر قرار داده‌ایم. مقصود ما از قدرت میانه، آن دسته از دولت‌هایی است که به سبب برخورداری از جایگاهی ویژه در سلسله‌مراتب قدرت، می‌توانند سیاست‌های متفاوتی را در مقایسه با قدرت‌های بزرگ و کوچک در پیش گیرند. به عبارت دیگر قدرت‌های میانه به آن دسته از دولت‌هایی اطلاق می‌شود که در برخورداری از عناصر عینی قدرت همچون توان نظامی و یا تولید ناخالص داخلی در جایگاهی میانه قرار دارند و همچنین نمی‌توانند به مانند قدرت‌های بزرگ دستورکارهای جهانی، قواعد و هنجارها را تدوین کنند. مفهوم دولت‌های شبه‌پیرامونی موردنظر ایمانوئل والرستین مقصود ما از قدرت میانه نزدیک هستند.

بدین‌سان چون از چشم‌اندازی نظری بنگریم، مفهوم قدرت میانه در روابط بین‌الملل از وجهی جایگاه-محور^۳ و رفتار-محور^۴ تبیین شده است. از دیدگاه نخست، جایگاه یک کشور در نظام بین‌الملل، بنیادی‌ترین عامل تعیین‌کننده رفتار آن است (Stairs 1998: 270). حامیان این رویکرد در شناسایی عناصر قوام‌بخش جایگاه یک کشور در نظام بین‌الملل از نظرگاه‌هایی متفاوت پیروی می‌کنند. جریان اصلی نظری در روابط بین‌الملل، جایگاه کشورها را بر اساس بهره‌مندی از توانمندی‌های نسبی تعیین می‌کنند (Waltz, 1979). در مقابل، رویکرد رفتار-محور، قدرت‌های میانه را بر بنیان رفتار سیاست خارجی تعریف می‌کند (Cooper et al., 1993). حامیان این نظرگاه بر این باورند که رفتار دولت‌ها در نظام بین‌الملل بر اساس توانمندی‌های نسبی تعیین نمی‌شود، اگرچه ممکن است این توانمندی‌ها بر رفتار سیاست خارجی قدرت‌های میانه اثرگذار باشند. در بسیاری از موارد و در بیشتر دوره‌های تاریخی قدرت‌های میانه دولت‌هایی حامی حفظ

1. analytical category

2. middle power diplomacy

3. positional

4. behavioural

وضع موجودند و بر آن‌اند تا از مجرای مصالحه، همکاری و هماهنگی با نظم جهانی حاکم وضع موجود را حفظ کنند. اما در مجموع می‌توان به طرح این نظر پرداخت که مراد از مفهوم قدرت میانه در ادبیات روابط بین‌الملل آن است که سیاستمداران و اندیشمندان از این مفهوم برای اشاره به دولت‌هایی که جایگاهی ویژه در سلسله‌مراتب قدرت در نظام بین‌الملل داشته‌اند، بهره برده‌اند. استفاده از مفهوم قدرت میانه پیشینه‌ای درازدامن دارد و به اروپای پیشامدرن بازمی‌گردد. از مطالعه آثار چنین برمی‌آید که نخستین بار مفهوم قدرت میانه در اروپای قرن پانزدهم به کار گرفته شد. در این برهه از تاریخ، شهردار شهر میلان نخستین فردی بود که مفهوم قدرت میانه را در معنایی مشابه آنچه امروز از آن مستفاد می‌شود، به کار گرفت (Rudd, 2006). وی دولت‌های جهان را در سه دسته طبقه‌بندی کرد: grandissime یا همان امپراتوری‌ها و قدرت‌های بزرگ. Mezano یا قدرت‌های میانه و Piccioli یا قدرت‌های کوچک. تعریف وی از قدرت‌های میانه بسیار آسان‌فهم بود؛ قدرت‌های میانه به آن دسته از دولت‌هایی اطلاق می‌شود که از توانمندی و اقتدار کافی برخوردارند، آنچنان که به سایر دولت‌ها وابستگی ندارند (Rudd, 2006). اما در سده بیستم بود که این مفهوم، نظر اندیشمندان روابط بین‌الملل را جذب کرد. از مطالعه آثار چنین برمی‌آید که مفهوم قدرت میانه با درانداختن مناقشه‌ای سیاسی، نخستین بار در اجلاس صلح پاریس در سال ۱۹۱۹ و در هنگامه طرح استدلال‌هایی برای تشکیل جامعه ملل به کار گرفته شد (Holbraad 1984: 48). بار دیگر و این بار در اجلاس سانفرانسیسکو در سال ۱۹۴۵، طرح ایده قدرت‌های میانه در روابط بین‌الملل مورد توجه قرار گرفت. در این اجلاس کشورهایی همچون کانادا، استرالیا و نیوزلند مدعی جایگاه قدرت‌های میانه در سازمان ملل متحد شدند (Holbraad 1984: 59). به نظر می‌رسد نخستین بار کانادا کوشید تا مفهوم قدرت میانه را به عنوان دستورکاری برای سیاست خارجی تعریف کند. چنین می‌نماید که مفهوم قدرت میانه از سوی سیاستگذاران خارجی کانادا به منظور افزایش نفوذ این کشور در عرصه بین‌المللی با وجود نداشتن امکانات مادی معین برای رقابت با قدرت‌های بزرگ سستی مطرح شد (Welsh, 2004). این کشور در مقام شریک و متحد اردوگاه غرب در نظم بین‌الملل دوقطبی با طرح ایده قدرت‌های میانه بر آن شد تا جایگاه جدیدی را برای سیاست خارجی در عرصه بین‌المللی تعریف کند. از اظهارات مقامات کانادا در ایضاح منطق استفاده از مفهوم قدرت میانه برای خود چنین برمی‌آید که از دیدگاه آنان، کانادا یک قدرت میانه است، بدان سبب که در میانه رقابت قدرت‌های بزرگ، متحد کوچک‌تری محسوب می‌شود، با وجود این، سیاست خارجی فعالی را برای حل اختلافات خارج از منطقه خود در پیش گرفته است (Yalçın, 2012: 198). بحران کانال سوئز نخستین موردی بود که در آن کانادا فرصتی یافت تا ابزارهای جدید سیاست خارجی خود را با موفقیت به کار گیرد. در این بحران، رهبران کانادا با تبیین جایگاه خود در سلسله‌مراتب قدرت در نظام بین‌الملل، آوردگاه

رقابت قدرت‌های بزرگ و همچنین اتکا به پیشینه تاریخی خود بر آن شدند تا نقشی فعال در حل بحران بر عهده گیرند. از این نظرگاه، کانادا یک قدرت استعماری نبود و با التفات به چنین پیشینه‌ای می‌توانست در مبارزه بین قدرت‌های استعماری سابق و جنبش‌های ضداستعماری، سیاست بی‌طرفی را در پیش گیرد. چنانکه از این تفسیر برمی‌آید، رهبران کانادا با التفاتی آگاهانه به اینکه سرشت زمانه از بنیاد دگرگون شده و در اثر مبارزات ضداستعماری در ارکان نظام فکری جهان رخنه‌ای بی‌سابقه افتاده است، از بی‌طرفی خود در رقابت‌های استعماری در مقام ابزاری برای «قدرت نرم» بهره بردند. کانادا برای تقویت این برداشت از خود در نظم جهانی بر آن شد تا به منافع قدرت‌های کوچک‌تر در سازمان ملل متحد التفاتی همدلانه‌تر داشته باشد و در برابر قدرت‌های بزرگ از خواسته‌های این دسته از کشورها حمایت بیشتری کند.

چنانکه از فقرات مذکور برمی‌آید، در این دوره قدرت‌های میانه بر آن بودند تا جایگاه خود را بر بنیان منطقی کارکردی^۱ تضمین کنند. بیشترین اتکای قدرت‌های میانه در این دوره بر نقش‌آفرینی در سازمان ملل متحد و عملیات این سازمان متمرکز شده بود. با پایان جنگ سرد این منطق کارکردی این بار در شکلی کمتر نهادینه‌شده احیا شد. با رهایی از محدودیت‌های دوقطبی شرق/غرب و با اتکا به برتری فرهنگ هنجاری استوار بر موضوعات حقوق بشری و همچنین افزایش کنشگران دولتی و غیردولتی، قدرت‌های میانه با اشتیاقی بیشتر در نظام بین‌الملل فعال شدند. شاید قدرت‌های میانه با این منطق بر حوزه‌های قدرت نرم همچون صلح، توسعه، کمک‌های بشردوستانه و حقوق بشر متمرکز شدند که از نظرگاه آنها، چنین موضوعاتی «برکه مناسبی بودند که این کشورها می‌توانستند در آن به ماهی بزرگ تبدیل شوند»^۲ (Wolforth, 2015). موج سوم قدرت‌های میانه رفتاری متفاوت را در پیش گرفته‌اند. از همان ابتدا کشورهایی که در ردیف قدرت‌های میانه جای گرفتند، دسته‌بندی متفاوتی را عرضه کردند. موج سوم قدرت‌های میانه را بر بنیان عضویت کشورها در گروه ۲۰ (G 20) تعریف می‌کنند؛ نهادی که در میانه بحران مالی جهانی در سال ۲۰۰۸ تشکیل شد. اکنون نیز سر برآوردن نهادهایی همچون بریکس اعضای جدیدی را به فهرست قدرت‌های میانه افزوده است. چنین تحولی سبب شده تا برخی کشورها با تعریف جدیدی از جایگاه خود در نظم جهانی، الگوهای نهادی، ساختاری و حتی هنجاری متمایزی را جست‌وجو کنند.

این چشم‌انداز تحول در نظم جهانی، قدرت‌های میانه را با انتخاب‌هایی متنوع در سیاست خارجی روبه‌رو کرده است. همه قدرت‌های میانه در رویارویی با این تحول رفتاری مشابه را در پیش نگرفته‌اند. بی‌تردید عواملی چون برداشت‌های رهبران، موقعیت جغرافیایی، ساختار اقتصادی

1. Functional logic

2. the right pond in which to be a big fish

و... سبب شده است تا قدرت‌های میانه هر کدام سیاست خارجی متفاوتی را فرادید خود قرار دهند. در بخش بعدی نظر به تحول نظام بین‌الملل، مهم‌ترین گزینه‌های سیاست خارجی قدرت‌های میانه را محل بحث قرار خواهیم داد.

۴. یافته‌ها

نظم‌های بین‌المللی در طول تاریخ همواره تغییراتی را در عرصه‌های سیاسی، اقتصادی، امنیتی و فرهنگی تجربه کرده‌اند. تأملی در سیر تطور نظم‌های جهانی گویای آن است که در تمامی این دوران، سرشت بنیادین نظم جهانی نابرابری دولت‌ها بر اساس تفاوت در قدرت بوده است. نظم‌های جهانی همواره به سود برخی کنشگران و به زیان برخی دیگر بوده و در این بین ساختار هر نظامی، بیش از همه منافع قدرتمندترین دولت‌ها را بازتاب داده است. در هر نظامی تداول فرایند تعادل و عدم تعادل در حال وقوع است. در فقدان منافع بزرگ و پرسود ناشی از تغییر، نظام بین‌الملل همچنان در وضعیت تعادل باقی خواهد ماند. نظام بین‌الملل به مانند هر نظم اجتماعی دیگری نمی‌تواند مصون از تغییر باشد. در نظام سیاسی بین‌الملل، از آنجایی که منافع برخی کنشگران ممکن است با منافع برخی دیگر در تضاد قرار گیرد، ترتیبات اجتماعی حاکم به‌گونه‌ای استقرار می‌یابند که منافع قدرتمندترین دولت‌ها را بازتاب دهند. اگرچه نظام اجتماعی روابط بین‌الملل، محدودیت‌هایی را بر تمامی کنشگران تحمیل می‌کند، اما در بادی امر، رفتارهایی که نظام بین‌الملل بدان‌ها پاداش می‌دهد یا آنها را مجازات می‌کند، با منافع قدرتمندترین کنشگران این نظام سازگار خواهد بود. در گذر زمان و در اثر تحولات حادث در عرصه‌های اقتصادی، فناوری و دیگر پیشرفت‌ها، منافع و توازن قدرت بین کنشگران نظام بین‌الملل دستخوش تغییر خواهد شد. در چنین شرایطی دولت‌هایی که از تغییر در نظام بین‌الملل بهره‌مند خواهند شد، سعی بر آن دارند تا نظم موجود را در راستای منافعشان تغییر دهند. نظم جدید بازتاب‌دهنده توازن قدرت جدید و منافع دولت‌های مسلط جدید خواهد بود. بدین‌سان پیش‌شرط تغییر در نظام سیاسی بین‌الملل، گسستی آشکار بین نظم اجتماعی موجود و بازتوزیع قدرت به سود کنشگرانی است که بیشترین سود را از تغییر در نظام بین‌الملل خواهند برد (Gilpin, 1981: 10). بنابراین تلاش برای تغییر نظام بین‌الملل نیز به مانند هر نظام اجتماعی دیگری، از سوی کنشگرانی انجام می‌شود که معتقدند از مسیر این تغییر منافع آن‌ها بهتر و بیشتر تأمین خواهد شد. با وجود این، دوران تغییر در نظم‌های جهانی، فرصت‌هایی را برای سایر کنشگران فراهم می‌کند تا از مجرای آن افزون بر تأمین منافع ملی، جایگاهشان در نظام بین‌الملل را نیز ارتقا دهند. بسته به عواملی چون جغرافیا، اقتصاد، ساختار سیاسی و مهم‌تر از همه برداشت‌های رهبران، کنشگران میانه در هنگامه تغییر در نظم جهانی، راهبردهای متفاوتی را در

پیش می‌گیرند. با بازخوانی آثار روابط بین‌الملل می‌توان مهم‌ترین راهبردهای قدرت‌های میانه در دوران گذار نظم جهانی را در موارد ذیل تجمیع کرد:

موازنه قدرت، موازنه تهدید و موازنه نرم: برخی از نحله‌های فکری در روابط بین‌الملل به‌ویژه واقع‌گرایان از آنجایی که در نظام بین‌الملل آنارشیک، امنیت و حفظ بقا را مهم‌ترین پیشران رفتار دولت‌ها می‌دانند، موازنه قوا را نیز عقلانی‌ترین رفتار تفسیر می‌کنند. از این نظرگاه، موازنه قدرت بهترین مسیر برای مقابله با توسعه‌طلبی دولت‌هاست که یا از مجرای بازدارندگی و یا مبارزه با دولت توسعه‌طلب انجام می‌شود. سازوکار موازنه قدرت نیز یا افزایش موازنه داخلی (افزایش توان نظامی دولت) و یا موازنه بیرونی (تشکیل اتحادها) است (Waltz, 1979). بسیاری از واقع‌گرایان بر این باورند که اتحادها جذاب‌ترین انتخاب برای دولت‌ها هستند، چراکه از این طریق اعضای اتحاد در هزینه و مسئولیت مقابله با دولت توسعه‌طلب سهیم می‌شوند. پیشران و انگیزه دولت‌ها برای ورود به اتحادها می‌تواند کسب منافع بیشتر، مقابله با تهدید یا به بیانی دیگر اشتیاق^۱ و یا ترس باشد. با وجود این، برخی نحله‌های واقع‌گرایی به‌ویژه واقع‌گرایی تهاجمی^۲ جان مرشایمر بر این باورند که اتحادها همواره با تأخیر تشکیل می‌شوند و به‌سبب مشکلات حاصل از کنش جمعی، ناکارآمدند (Mearsheimer, 2001: 156-157). از این منظر، قدرت دولت پیشرو مهم‌ترین مانع برای شکل‌گیری اتحادهای توازن‌بخش است؛ بدان سبب که هرگونه اتحادی علیه دولت پیشرو باید دربرگیرنده تمامی دولت‌های رده دوم باشد و اینکه هماهنگی برای تشکیل چنین اتحادی دشوار است (Pape, 2005: 11). بدین‌سان تشکیل اتحاد توازن‌بخش نیازمند حل فوری مشکل کنش جمعی است که در آن دولت‌ها باید به یکدیگر اعتماد کنند و هرگونه تلاشی برای احاله مسئولیت^۳ سبب از بین رفتن اتحاد خواهد شد.

والتز بر آن است که دولت‌های میانه یا درجه دوم اگر در انتخاب سیاست‌ها آزاد باشند، به سمت طرف ضعیف‌تر تمایل پیدا می‌کنند؛ چراکه این طرف قوی‌تر است که آنها را تهدید می‌کند. در مدار طرف ضعیف‌تر قرار گرفتن سبب خشنودی و احساس ایمنی بیشتر دولت‌های درجه دوم می‌شود (Waltz, 1979: 127). رابرت گیلپین نیز بر آن است که رقابت بین‌المللی، دولت‌ها را به افزایش قدرت، تشویق یا حتی مجبور می‌کند. حداقل اینکه رقابت بین‌المللی دولت‌های محتاط را به جلوگیری از افزایش نسبی قدرت رقبا ملزم می‌کند (Gilpin, 1981: 87-88). واقع‌گرایان بیش از همه جهان را از چشم‌انداز دولت‌های راضی و حامی وضع موجود یا به بیان یوهانس مِترن کشورهای دارا و ندار^۴ می‌نگرند. با وجود این، بر خلاف واقع‌گرایان سنتی همچون ای.اچ. کار و

1. appetite

2. Offensive Realism

3. buck-passing

4. have and have-nots

هانس جی. مورگنتا، واقع‌گرایان مدرن بر این باورند که دولت‌ها حاضرند با پرداخت هزینه‌های بیشتر و پذیرش خطرهای بزرگ‌تر از ارزش‌هایی که دارند حفاظت کنند، اما برای بهبود وضعیت و موقعیت خود در نظام بین‌الملل هزینه‌های کمتری پرداخت و خطرهای کوچک‌تری را پذیرا می‌شوند. از نظرگاه کنت والتز:

در نظام بین‌الملل آنارشیک، امنیت مهم‌ترین هدف است. تنها اگر بقای دولت‌ها تضمین شده باشد اهدافی چون آرامش، رفاه و منفعت مطمح‌نظر قرار می‌گیرد. از آنجایی که قدرت وسیله است و نه هدف، دولت‌ها ترجیح می‌دهند به یکی از دو ائتلاف ضعیف‌تر بپیوندند. اگر دولت‌ها خواستار به حداکثر رساندن قدرتشان باشند، به طرف قوی‌تر ملحق خواهند شد. چنین احتمالی هرگز رخ نخواهد داد، چراکه سیاست موازنه قوا و نه دنباله‌روی از نظام بین‌الملل حاصل می‌شود. هدف نخست دولت‌ها نه به حداکثر رساندن قدرت، بلکه حفظ جایگاهشان در نظام بین‌الملل است (Waltz, 1979: 126).

استفن والت نیز به مانند سایر واقع‌گرایان ساختاری بر این باور است که دولت‌ها در بیشتر موارد برقراری توازن را در مقام عقلانی‌ترین رفتار فرادید خود قرار می‌دهند (منوری و محمدشریفی، ۱۳۹۶). اما بر خلاف آنان والت بر آن است انگیزه و پیشران اولیه دولت‌ها برای برقراری توازن و تشکیل اتحادها، واکنشی به توزیع توانمندی‌ها^۱ در نظام بین‌الملل نیست؛ بلکه دولت‌ها در برابر عدم توازن تهدید^۲، موازنه برقرار و اتحادها را شکل می‌دهند، به بیانی دیگر هنگامی که یک دولت یا اتحادی از دولت‌ها بزرگ‌ترین خطر یا تهدید باشند (Walt, 1987: 265). سطح و میزان تهدید یک دولت علیه دیگران محصول ترکیب قدرت تجمع‌شده، نزدیکی جغرافیایی، توانمندی‌های تهاجمی و وجود یا برداشت از نیت توسعه‌طلبانه است. واقع‌گرایانی چون والت با بهره‌گیری از استعاره خانه در آتش^۳ آرنولد وولفرز (Wolfers, 1965: 13) و اینکه با آتش گرفتن خانه انتظار بر آن است که ساکنان بدون استثنا اجبار مقاومت‌ناپذیری را برای فرار احساس کنند، بر این باورند که در هنگامه سر برآوردن یک تهدید، عقلانی‌ترین رفتاری که از دولت‌ها انتظار می‌رود، کوشش برای مقابله با تهدید است. رویارویی با یک خطر نامتقارن سبب می‌شود تا دولت‌ها برای ارتقای قدرت ملی شتاب کنند.

فقرات مذکور به‌خوبی گویای آن است که واقع‌گرایان، مهم‌ترین ابزار مقابله با تهدید چه از جانب قدرتمندترین دولت نظام بین‌الملل چه از جانب بزرگ‌ترین تهدید را ابزار مادی قدرت می‌دانند. به بیانی دیگر دولت‌ها برای مقابله با قدرت یا تهدید بزرگ تنها به منابع مادی قدرت به‌ویژه قدرت نظامی اتکا می‌کنند. با وجود این، پایان جنگ سرد و فاصله قدرت ایالات متحده

1. distribution of capabilities

2. imbalances of threat

3. house on fire

آمریکا از سایر قدرت‌ها سبب شد تا برخی نظریه‌پردازان با این استدلال که نمی‌توان در برابر آمریکا از توازن سخت بهره برد، مفهوم قدرت نرم را در مقام بهینه‌ترین سازوکار برای مقابله با آمریکا مطرح‌نظر قرار دهند. این مفهوم به‌ویژه پس از حمله آمریکا به عراق در سال ۲۰۰۳ نظر تحلیلگران را جذب کرد. بر این اساس، قدرت‌های میانه به‌سبب هزینه‌های ناشی از توازن نظامی سخت در برابر قدرتمندترین دولت نظام بین‌الملل بر آن‌اند تا راهبرد «توازن نرم»^۱ را در پیش بگیرند. در این راهبرد، دولت‌ها سعی دارند تا با ابزاری غیرنظامی، سیاست‌های نظامی و رفتارهای یکجانبه‌گرایی قدرت بزرگ را به تأخیر بیندازند و یا آنها را تضعیف کنند. توازن نرم شامل استفاده از نهادهای بین‌المللی، سیاست‌های اقتصادی و ترتیبات دیپلماتیک است. نمونه‌ای از چنین راهبردی را می‌توان در مخالفت کشورها با حمله آمریکا به عراق در سال ۲۰۰۳ مشاهده کرد (Pape, 2005: 10). حامیان این راهبرد بر این باورند که حتی اگر توازن نرم در جلوگیری از اقدامات نظامی یکجانبه قدرت بزرگ ناکام باشد، اما می‌تواند سبب افزایش هزینه‌های استفاده از زور برای این کشور، کاهش کشورهای متحد و احتمالاً تغییر توازن اقتصادی به زیان قدرت بزرگ شود. البته توازن نرم سرنوشت محتوم نظام بین‌الملل نیست و بیش از همه به رفتارهای قدرت بزرگ بستگی دارد. کنار گذاشتن سیاست‌های یکجانبه و همکاری بین‌المللی بیشتر برای حل موضوعات جهانی می‌تواند سبب تغییر رفتار سایر قدرت‌ها شود. افزون بر این، توازن نرم می‌تواند شامل ممانعت از استفاده سرزمینی^۲، دیپلماسی پیوندی^۳، قدرت اقتصادی و نشان دادن عزم جدی برای پیوستن به اتحادهای توازن‌بخش باشد (Pape, 2005: 36). هدف توازن نرم ممکن مقابله با سیاست‌های جاری قدرت پیشرو نیست، بلکه مقصود از این راهبرد نمایش عزم و اراده سایر دولت‌ها برای مقابله با سیاست‌های آتی دولت پیشرو است.

سه گونه موازنه که به‌گونه‌ای اجمالی بدان‌ها پرداختیم، از جمله انتخاب‌هایی است که قدرت‌های میانه می‌توانند برای پیشبرد منافع راهبردی خود برگزینند. در هر سه مورد، مهم‌ترین پیشران دولت‌ها کوشش برای تأمین امنیت و جلوگیری از رفتارهای یکجانبه و تهدیدآفرین قدرت/تهدید بزرگ است. با وجود این، در هنگامه تحول در نظام بین‌الملل، قدرت‌های میانه انتخاب‌های دیگری نیز دارند.

دنباله‌روی: برخی اندیشمندان روابط بین‌الملل همچون ویلیام وولفورث^۴ (Wolfers, 1965: 13) بر این باورند که فاصله قدرت دولت هژمون با سایر کشورها آنچنان زیاد است که قدرت‌های رده دوم انگیزه‌هایی نیرومند برای دنباله‌روی از قدرت مسلط دارند. اصطلاح دنباله‌روی در مقام

1. soft-balancing
2. territorial denial
3. entangling diplomacy
4. William Wohlforth

مفهومی برای تبیین رفتار دولت‌ها، نخستین‌بار از سوی کنت والتز در کتاب *نظریه سیاست بین‌الملل* عرضه شد. والتز در مدل ساختاری خود برای ایضاح منطق موازنه قدرت، از مفهوم دنباله‌روی به‌عنوان سیاست مقابل موازنه قدرت بهره برد. از نظر والتز، درحالی‌که موازنه قدرت به معنای اتحاد با طرف ضعیف‌تر است، سیاست دنباله‌روی به پیوستن به اتحاد قوی‌تر اشاره دارد (Waltz, 1979: 126). استفن والت نیز برای سازگار کردن مفهوم دنباله‌روی با نظریه موازنه تهدید خود، این مفهوم را بازتعریف کرد. از نظرگاه والت، هنگام رویارویی با یک تهدید خارجی بزرگ، دولت‌ها ممکن است از سیاست توازن قدرت و یا دنباله‌روی پیروی کنند. توازن قدرت به معنای اتحاد با دیگران علیه تهدید غالب^۱ است، در مقابل دنباله‌روی به اتحاد با منبع تهدید^۲ اشاره دارد (Walt, 1987: 17). بیشتر اندیشمندان روابط بین‌الملل این تعریف و تمایز والت از توازن قدرت و دنباله‌روی را پذیرفته‌اند. والت در یکی از آثار متأخر خود بار دیگر سیاست دنباله‌روی را این‌گونه تعریف می‌کند:

دنباله‌روی معامله‌ای نابرابر^۳ را در برمی‌گیرد؛ دولت آسیب‌پذیر امتیازات نامتقارنی^۴ را به قدرت مسلط واگذار و نقش کشگری تابع^۵ را می‌پذیرد.... دنباله‌روی سازگار کردن خود با فشار است (چه فشار پنهان و چه فشار آشکار).... مهم‌تر اینکه دنباله‌روی حاکی از تمایل به حمایت با تحمل کنش‌های نامشروع از سوی متحد مسلط است (Walt, 1991: 55).

از نظرگاه والت چرایی در پیش گرفتن سیاست دنباله‌روی از سوی دولت‌ها را باید در دو دسته از عوامل جست‌وجو کرد: نخست اینکه، سیاست دنباله‌روی گونه‌ای از سیاست مماشات است. دولت‌ها از مجرای همراهی با یا ائتلاف تهدیدکننده خطر حمله را دفع می‌کند؛ دوم، دولتی ممکن است در سودای بهره‌برداری از غنائم و امتیازهای پیروزی با دولت مسلط همراهی کند (Walt, 1985: 7-8). با وجود این، والت (۱۹۸۷) بر این باور است که سیاست دنباله‌روی حتی اگر برای کسب سود باشد چندان مطلوب قدرت‌های رده دوم نیست، چراکه آنها را همچنان در برابر رفتارهای توسعه‌طلبانه قدرت پیشرو آسیب‌پذیر می‌کند. بدین‌سان دنباله‌روی در اساس پیوستن به دولت یا اتحاد پیروز است و از این منطق پیروی می‌کند که اگر نمی‌توانید آنها را شکست دهید بدان‌ها ملحق شوید^۶ (Schweller, 1994: 81). این راهبرد با پیوستن دولت به طرف قوی‌تر انجام می‌شود. دنباله‌روی رسمی رایج برای مقابله با یک تهدید و همچنین راهبرد سودمند برای مقابله با رقبای قوی‌تر است. با پیوستن به طرف قوی‌تر، دولت دنباله‌رو امیدوار است که منافع حاصل از

-
1. prevailing threat
 2. source of danger
 3. unequal exchange
 4. asymmetrical concessions
 5. subordinate role
 6. If you can't beat 'em, join 'em

پیروزی به این دولت نیز سرازیر شود و جایگاه آن را در برابر رقبا بهبود بخشد (Schweller, 1998). استیون دیوید^۱ با عرضه مفهوم توازن همه‌جانبه^۲ بر آن است که نخبگان سیاسی در کشورهای جهان سوم با ساختار سیاسی شکننده برای باقی ماندن در قدرت از سیاست دنباله‌روی از قدرت بزرگ پیروی می‌کنند تا از مجرای این سیاست با تهدیدهای اصلی داخلی و خارجی مقابله کنند. افزون بر این، دولت‌های ناراضی و یا دولت‌های که از فقدان ثبات داخلی رنج می‌برند، بیش از همه به فاصله گرفتن از قدرت در حال زوال و پیوستن به قدرت در حال ظهور تمایل دارند (Wight, 1978: 163).

گزینش از بین سیاست‌های موازنه قدرت/تهدید یا دنباله‌روی به مناظره‌ای نظری در روابط بین‌الملل شکل داده است. از یک سو برخی بر این باورند که کوشش برای برقراری موازنه در برابر قدرت یا تهدید بزرگ‌تر، عقلانی‌ترین انتخاب دولت‌ها در یک نظام بین‌الملل آنارشیک است. بر بنیان این استدلال، استفن ون اورا بر این باور است که سیاست دنباله‌روی رویدادی نادر^۳ است، تاریخ گواه آن است که در پیش گرفتن این سیاست یک استثناست نه قاعده (van Evera, 1990: 36-37). در سوی دیگر مناظره، برخی اندیشمندان روابط بین‌الملل بر آن‌اند که دولت‌ها به جای تلاش برای تشکیل اتحادهای متوازن‌کننده و برقراری موازنه قدرت از سیاست دنباله‌روی^۴ پیروی می‌کنند و بدین سبب موازنه نه قاعده، بلکه استثناست (Kaufman, 1992). اگرچه در بادی‌المنظر چنین می‌نماید که از نظرگاه هر دو سوی مناظره، سیاست برقراری موازنه و دنباله‌روی دو رفتار متضاد با هدفی یکسان یعنی کسب امنیت بیشتر است و اینکه پیشران گزینش هر یک از این دو راهبرد برداشت از تهدید از سوی دولت‌هاست؛ اما تأملی بیشتر در منطق حاکم بر این دو رفتار گویای آن است که سیاست برقراری توازن و دنباله‌روی از منطقی متفاوت پیروی می‌کنند؛ درحالی که مقصود از برقراری موازنه «خود-محافظتی»^۵ و تضمین ارزش‌های موجود است؛ سیاست دنباله‌روی با هدف «خود-بسط دادن»^۶ و دستیابی به ارزش‌های مورد انتظار انجام می‌شود (Schweller, 1994: 74). به بیانی دیگر، وجود یک تهدید خارجی شرط لازم برای انجام سیاست موازنه است، این در حالی است که برای انجام سیاست دنباله‌روی وجود تهدید ضروری نیست. آنچه در سیاست دنباله‌روی بیش از همه محل غفلت قرار گرفته است، وجه فرصت‌طلبانه آن است. سیاست دنباله‌روی با هدف کسب اهداف و منافع که مورد انتظار و آرزوی دولت است، پیگیری می‌شود و پاسخی به یک تهدید نیست. سیاست

-
1. Steven David
 2. omnibalancing
 3. rare event
 4. bandwagoning
 5. self-preservation
 6. self-extension

دنباله‌روی بر خلاف موازنه‌سازی نه سیاستی هزینه‌زا، بلکه چشم‌اندازی برای کسب منافع و سود بیشتر است و همین انگیزه کسب سود سبب می‌شود تا دولت‌ها از این سیاست پیروی کنند (Schweller, 1994: 93).

آنچه باید بدان التفات داشت این مهم است که دولت‌ها با این چشم‌انداز از سیاست دنباله‌روی پیروی و به دولت قوی می‌پیوندند که معتقدند این دولت تجلی موج آینده تحولات در نظام بین‌الملل است. با نزدیک شدن به سال‌های پایانی جنگ سرد، بسیاری از کشورهای کمونیستی شرق اروپا با این برداشت که نظم جهانی آینده در اختیار کشورهای حامی لیبرال‌دموکراسی خواهد بود، با این موج همراهی کردند. استعمارزدایی نیز از چنین منطقی پیروی می‌کرد. در دهه ۱۹۴۰ میلادی نیز ظهور هیتلر در آلمان و پیروزی‌های این کشور در سال‌های نخستین جنگ دوم جهانی سبب شد تا رهبران ژاپن با کنار گذاشتن سیاست بی‌طرفی به جبهه آلمان نازی پیوندند. نیروی پیشران برای تغییر سیاست بی‌طرفی ژاپن برداشت رهبران این کشور از موج آینده تحولات جهانی و پیروزی آلمان نازی بود (Schweller, 1994: 97).

از جمیع این فقرات می‌توان به طرح این نظر پرداخت که سیاست دنباله‌روی بر خلاف نظرگاه واقع‌گرایان بیش از آنکه ناشی از سائقه‌های امنیتی و برای اجتناب از تهدید باشد، با امید دستیابی به منافع انجام می‌شود. سیاست موازنه برای حفظ نظم موجود انجام می‌شود؛ این در حالی است که مقصود از سیاست دنباله‌روی، تغییر است. سیاست دنباله‌روی آنگاه که نظام بین‌الملل در آستانه تغییر قرار گرفته باشد، در بین قدرت‌های میانه حامیان بیشتری می‌یابد. هرگاه که شبخ فروپاشی نظم موجود بر نظام بین‌الملل سایه انداخته و یا هرگاه سر برآوردن نظم جدید در افق دید دولت‌ها پدیدار شده، سیاست دنباله‌روی نیز برجستگی بیشتری یافته است. منطق حاکم بر راهبرد دنباله‌روی به گونه‌ای است که در هنگامه تحول در نظام بین‌الملل، قدرت‌های میانه را برای همکاری با قدرت در حال ظهور ترغیب می‌کند. در این دوران گذار، گاه قدرت در حال ظهور برای ممانعت از پیوستن دولت‌های میانه به اتحاد دولت‌های حافظ وضع موجود این امکان را فراهم می‌کند که این دولت‌ها برخی منافع را حاصل کنند. هدف در اینجا جلوگیری از تقویت اتحاد مقابل است. دولت دنباله‌رو از مجرای چنین درکی سواری مجانی برای تحقق اهداف را پیش‌رو قرار می‌دهد. این رفتار قدرت در حال ظهور سبب می‌شود تا قدرت‌های میانه به تدریج از قدرت مسلط فاصله بگیرند و در آرزوی کسب منافع بیشتر در آینده با قدرت در حال ظهور همراهی کنند.

حاله مسئولیت^۱: افزون بر دو راهبرد برقراری موازنه و دنباله‌روی، گاه قدرت‌های میانه به سبب نگرانی از پیامدهای حاصل از برخورد با قدرت هژمون، می‌کوشند مسئولیت رویارویی را با

1. Buck-passing

این قدرت به سایر دولت‌ها واگذار کنند. گاه برای قدرت‌های میانه به سبب مشکلات حاصل از برقراری موازنه قدرت در برابر یک قدرت مستقر یا قدرت در حال ظهور، احاله مسئولیت به گزینه‌ای جذاب تبدیل می‌شود. راهبرد احاله مسئولیت به معنای واگذاری وظیفه و هزینه مقابله با یک دولت توسعه‌طلب به دولت‌های دیگر است؛ با این امید که سایر دولت‌ها چنین مسئولیتی را بر عهده گیرند. احاله مسئولیت از آن روی جذاب است که با آغاز یک منازعه، دولتی که مسئولیت مقابله با دولت توسعه‌طلب را به دیگری واگذار کرده است، با خیالی آسوده از منازعه کناره‌گیری می‌کند و امیدوار به تغییر موازنه قدرت به سود خود است. بدین‌سان راهبرد احاله مسئولیت نیز عنصر تهاجمی نیرومندی را در خود دارد. با وجود این، احاله مسئولیت نیز انتخابی خطرناک است؛ چراکه در صورت شکست دولتی که وظیفه مسئولیت را بر عهده گرفته، دولت احاله‌دهنده با دولت متجاوز پیروز به‌طور مستقیم و به‌تنهایی مواجه خواهد شد. در سوی دیگر اگر دولتی که مسئولیت بدان واگذار شده، در مقابله با دولت متجاوز پیروز شود، در جایگاه قدرتمندتری قرار خواهد گرفت و ممکن است از این عدم توازن قدرت به زیان دولت احاله‌دهنده استفاده کند (Mearsheimer 2001: 157-162).

هدف اصلی احاله مسئولیت نیز به مانند راهبرد موازنه، مقابله یا رفتارهای قدرت یا تهدید بزرگ است. این گزینه به‌ویژه در زمان رویارویی احتمالی قدرت هژمون و قدرت در حال ظهور در برخی مناطق برای قدرت‌های میانه اهمیت بیشتری می‌یابد، اگرچه تاریخ روابط بین‌الملل گویای آن است که انتخاب راهبرد احاله مسئولیت به سبب پیامدهای خطرناک احتمال آن کمتر مورد توجه قدرت‌های میانه بوده است.

هجینگ راهبرد^۱ در بیشتر دوره‌های تاریخ نظام بین‌الملل و حتی دوران گذار و تغییر قدرت در نظام جهانی، شکاف در اندازه قدرت سبب شده است تا قدرت‌های میانه از هم‌وردی مستقیم و نظامی با قدرت مسلط یا گسست ناگهانی روابط با این کشور اجتناب کنند. با وجود این، قدرت‌های میانه همواره با اتکا به منطق عقلانی حاکم بر روابط بین‌الملل بر آن بوده‌اند تا اهرم‌های فشار علیه قدرت مسلط را تقویت کنند. اگرچه چنین امکانی برای قدرت‌های میانه فرصتی محدود و گاه حتی مخاطره‌آمیز است، اما تغییر در نحوه توزیع قدرت در نظام بین‌الملل از جمله محرک‌هایی است که چنین امکانی را برای قدرت‌های میانه فراهم می‌کند. قدرت‌های میانه اغلب از کالاهای عمومی^۲ و یارانه‌های مستقیمی^۳ که قدرت پیشرو تولید می‌کند بهره‌مند

1. Hedging Strategy

این راهبرد را در زبان فارسی به استراتژی مصون‌سازی ترجمه کرده‌اند که اگرچه می‌تواند ترجمه‌ای رسا باشد، اما به باور نویسنده به سبب برخی کاستی‌ها همچنان استفاده از خود مفهوم هجینگ، منطقی‌تر است.

2. public goods

3. direct subsidies

می‌شود. آن هنگام که قدرت پیشرو برتری قدرت نسبی خود را در زوال ببیند و نظام رو به‌سوی نظم چندقطبی داشته باشد، ممکن است برخی کالاهای عمومی و یارانه‌های مستقیم دولت پیشرو کاهش و یا حذف شوند. حتی در شرایطی که این کالاها و یارانه‌ها به‌طور کلی حذف نشده‌اند، قدرت‌های میانه خود را برای رویارویی با چنین وضعیتی آماده می‌کنند. اگرچه در طلوع تحول نظم جهانی، قدرت‌های میانه همچنان از راهبرد دنباله‌روی پیروی می‌کنند، اما بی‌تردید تحول ساختار نظام بین‌الملل و چگونگی تغییر توزیع قدرت را با دقتی تمام ارزیابی می‌کنند. آن هنگام که امکان تغییر در نظام بین‌الملل در افق دید قدرت‌های میانه پدیدار شود، کوشش برای بهره‌مندی از منافع این تغییر، تحول در راهبرد کلان این قدرت‌ها را نوید می‌دهد. یکی از مهم‌ترین گزینه‌های قدرت‌های میانه در این هنگام، پیروی از مبانی هجینگ راهبرد است. مطالعه تاریخ روابط بین‌الملل نشان می‌دهد قدرت‌های میانه گاه به سبب تحولات محیط پیرامونی و یا محدودیت‌های داخلی از راهبردهای موازنه قدرت، دنباله‌روی و یا احاطه مسئولیت پیروی نمی‌کنند و با در نظر داشت کوشش برای به حداقل رساندن خطرها، بیشینه‌سازی منافع و خودداری از وابستگی به یکی از قدرت‌های قدرت، هجینگ راهبرد را در مطلوب‌ترین گزینه خود می‌دانند (Ye, 2020). این راهبرد که همزمان روابط با تمامی قطب‌های قدرت را مطمح‌نظر قرار می‌دهد، بیش از همه با هدف کاستن از خطرها و عدم قطعیت حاصل از تحول نظم جهانی و همزمان بهره‌مندی از امتیازات این تحول پیگیری می‌شود. با تأمل در ادبیات سیاست خارجی، عناصر قوام‌بخش هجینگ راهبرد (Tessman & Wolfe, 2011: 220) را می‌توان در موارد ذیل دسته‌بندی کرد:

۱. ارتقای ملموس، عینی و چشمگیر توانایی رقابت دولت به‌حدی که برای مقابله احتمالی با قدرت پیشرو آماده شود (نوع اول راهبرد هجینگ)؛
۲. افزایش توانمندی‌ها برای تأمین کالاهای عمومی و یارانه‌های مستقیمی که در حال حاضر از سوی قدرت پیشرو فراهم می‌شوند (نوع دوم راهبرد هجینگ)؛
۳. اجتناب از رویارویی مستقیم نظامی با قدرت پیشرو از مجرای عدم ورود به اتحادهای نظامی (توازن بیرونی) و عدم تقویت چشمگیر قدرت نظامی در داخل (توازن درونی) و همچنین خودداری از ورود به اختلاف نظامی بینا-دولتی؛
۴. راهبردی بودن رفتار. بدان معنا که در سطوح بالای حکمرانی بر سر این راهبرد توافق شده باشد و حوزه موضوعی را شامل شود که از نظرگاه رهبران دولت در ردیف منافع امنیت ملی قرار گرفته باشند؛
۵. هزینه‌زا بودن راهبرد؛ بدان معنا که پیروی از این سیاست ممکن است در کوتاه‌مدت برای دولت‌ها هزینه‌های اقتصادی و سیاسی در پی داشته باشد.

اکنون هریک از عناصر به اجمال توضیح داده می‌شود. دولت‌ها ممکن است درگیر نوع نخست راهبرد هجینگ شوند. از مجرای چنین راهبردی، دولت‌ها سعی بر آن دارند تا توانمندی‌های نظامی خود برای رویارویی احتمالی با دولت پیشرو را ارتقا دهند. این رفتار می‌تواند توسعه فناوری‌های نظامی، متنوع‌سازی منابع و مسیرهای تأمین انرژی برای مقابله با تحریم‌های احتمالی و تقویت پیوندهای دیپلماتیک با سایر کنشگران و نهادهای بین‌المللی را شامل شود.

نوع دوم راهبرد هجینگ، توسعه مسیرها برای جبران قطع کالاهای عمومی و یارانه‌های مستقیم از سوی دولت پیشرو است. دولت پیشرو ممکن است به دلایلی همچون نرخ بهره و زیان، محدودیت منابع و یا تغییر سیاست تأمین کالاهای عمومی، اختصاص یارانه‌های مستقیم را کاهش دهد و یا به‌طور کلی قطع کند. نمونه‌هایی از کالاهای عمومی را می‌توان در حفاظت از یک خط عبور و مرور دریایی، حمایت از نظام مالی بین‌المللی و تلاش‌های غیرانتفاعی تجمع کرد (Kaul, Grunberg & Stern 1999). یارانه‌های مستقیم نیز می‌تواند شامل کمک‌های نظامی و اقتصادی، حمایت نظامی و انتقال فناوری باشد. اگر قدرت‌های میانه نگران از دست دادن چنین کالاهای و یارانه‌هایی باشند، سیاست‌هایی را برای یافتن تأمین‌کنندگان جایگزین و یا کاهش وابستگی بدان‌ها در پیش خواهند گرفت. یافتن نظام‌های مالی جایگزین، منابع جدید برای تأمین نیازهای اقتصادی و نظامی از جمله سیاست‌های دولت‌های میانه در قالب هجینگ راهبرد است.

بر خلاف راهبرد توازن قدرت، قدرت‌های میانه در چارچوب هجینگ راهبرد از تشکیل اتحادیهایی نظامی با هدف مقابله با دولت پیشرو (توازن بیرونی) یا تقویت نیروی نظامی در داخل با چنین هدفی (توازن درونی) اجتناب می‌کنند (Lieber & Alexander 2005: 119). از آنجایی که منطق هجینگ راهبرد کوشش برای بهره‌مندی از مزایای حاصل از تحول نظم جهانی است، قدرت‌های میانه‌ای پیرو این راهبرد با هدف کاستن از خطرهای احتمالی رویارویی نظامی، از ورود به هرگونه اتحاد نظامی علیه قدرت مسلط یا قدرت در حال ظهور و همچنین تقویت چشمگیر توانمندی‌های نظامی داخلی اجتناب می‌کنند.

هجینگ راهبرد پاسخی به تحولات ساختار نظام بین‌الملل است و لازم است در سطوح بالایی حکمرانی بر سر سرشت این تحولات و مسیر حرکت آنها توافقی حاصل شده باشد. افزون بر این، منطق رفتار در چارچوب هجینگ راهبرد باید حوزه‌های موضوعی را شامل شود که از نظرگاه نخبگان تصمیم‌گیر در ردیف منافع امنیت ملی باشند. اگرچه هر کنشی در عرصه سیاست خارجی منافع متنوع در سطوحی مختلف را در برمی‌گیرد، اما رفتاری که در یک حوزه مهم امنیت ملی بوده و اتفاق نظر نخبگان را همراه داشته باشد، در ردیف رفتارهای راهبردی دسته‌بندی می‌شود.

در نهایت اینکه در قالب هجینگ راهبرد دولت پیرو این سیاست بر آن است تا با پذیرش آگاهانه هزینه‌های فوری و کوتاه‌مدت، توانمندی‌های بلندمدت خود را افزایش دهد. هزینه‌ها ممکن است ریشه‌ای بیرونی داشته باشند و مواردی چون قطع روابط دیپلماتیک و تحریم‌های اقتصادی را شامل شود و یا از عرصه داخل سرچشمه گیرند که نمونه‌های آن را می‌توان در مخالفت‌های سیاسی در داخل و یا کاستی‌های اقتصادی جست‌وجو کرد. باید بدین مهم التفات کافی داشت که هدف اصلی هجینگ راهبرد افزایش و ارتقای توان رقابتی دولت‌ها برای مقابله با محدودیت‌ها و عدم قطعیت‌های حاصل از نظام تک‌قطبی است.

با تأمل در عناصر هجینگ راهبرد که در بالا به‌گونه‌ای موجز بدان‌ها پرداختیم، به‌خوبی می‌توان دریافت که عدم قطعیت بر سر نظم جهانی و تغییرات حادث در آن و کوشش برای کاستن از مخاطرات حاصل از این عدم قطعیت، مهم‌ترین نیروی پیشران^۱ رهبران دولت‌ها برای پیروی از این راهبرد است. به بیانی دیگر از آنجایی که رهبران قدرت‌های میانه نمی‌توانند با قطعیت سرشت تحولات نظم جهانی را تبیین کنند و به‌درستی می‌دانند که هر شناخت ناصوابی از این تحول چه پیامدهای مخاطره‌آمیزی خواهد داشت، با محاسبه‌ای عقلانی، راهبردی را برمی‌گزینند که ضمن کاهش مخاطرات، زمینه را برای بهره‌مندی از امتیازات حاصل از تحول نظم جهانی فراهم کند. بدین‌سان بسیاری از تحلیلگران سیاست خارجی در سال‌های اخیر، هجینگ راهبرد را بهینه‌ترین گزینه قدرت‌های میانه در دوران تحول نظم جهانی می‌دانند. بررسی سیاست خارجی عربستان سعودی در مقام یک قدرت میانه، می‌تواند شواهدی عینی برای حمایت از این استدلال فراهم کند.

۵. تجزیه و تحلیل و نتیجه

اگرچه تمامی عناصر هجینگ راهبرد را نمی‌توان با رفتار سیاست خارجی عربستان سعودی در دوران محمد بن سلمان سازگار دانست، اما می‌توان مهم‌ترین عنصر قوام‌بخش این راهبرد یعنی کوشش برای مقابله با مخاطرات حاصل از عدم قطعیت تحول نظم جهانی و بهره‌مندی از مزایای حاصل از این تغییر را به‌خوبی در سیاست خارجی عربستان مشاهده کرد. تأمل در سیاست خارجی عربستان در این دوران گویای تحولی مهم در ادراک رهبران جدید این کشور است. نسل جدید رهبران سعودی با التفاتی آگاهانه به سرشت تحول نظم جهانی و با پیروی از منطق هجینگ راهبرد بر آن‌اند تا با دوری از سیاست خارجی سنتی گذشته، راه ادراک نوینی از قدرت و جایگاه این کشور در نظام بین‌الملل را هموار کنند. سیاست خارجی استوار بر این ادراک بر آن است تا

همزمان روابط با قطب‌های قدرت را حفظ کند تا از مجرای آن افزون بر بهره بردن از منافع حاصل از این همکاری، آسیب‌پذیری‌های ناشی از اتکا به آمریکا را نیز کاهش دهد (Borck, 2023: 3). عربستان سعودی و ولیعهد جاه‌طلب این کشور از مسیر انجام تغییراتی در سیاست داخلی و سیاست خارجی در پی خلق جایگاهی برجسته برای خود در نظام بین‌الملل هستند. رهبران عربستان سعودی با التفات به قدرت اقتصادی و افزایش تولید ناخالص داخلی این کشور در سال ۲۰۲۲ به بیش از یک تریلیون دلار و همچنین آگاهی از تحولات ساختاری همچون تغییر جایگاه انرژی در اقتصاد جهانی، تحول عناصر قوام‌بخش قدرت و چشم‌انداز تغییر در نظم جهانی، بر آن شده‌اند تا سیاست خارجی جدیدی را متناسب با این تغییرات دنبال کنند (Jacobs, 2023: 2). بنیان شناختی سیاست خارجی جدید عربستان «تحول معرفتی» رهبران این کشور از سرشت حقیقی تحولات نظم جهانی و کوشش برای بهره‌مندی از مزایای حاصل از این تحول و مبنای عینی آن چشم‌انداز^۱ ۲۰۳۰ است. ایضاً منطق رفتارهای عربستان در سال‌های اخیر همچون کوشش برای کاستن از تنش‌ها با ایران، حرکت تدریجی برای عادی‌سازی روابط با اسرائیل، میانجی‌گری در بحران‌های بین‌المللی همچون جنگ اوکراین و مهم‌تر از این همه، افزایش پیوندهای سیاسی-امنیتی با قدرت هژمون مستقر (آمریکا) و همزمان تقویت پیوندهای تجاری-اقتصادی با قدرت در حال ظهور (چین) همگی از این تحول معرفتی ناشی می‌شوند. با وجود این مهم‌ترین عنصر سیاست خارجی عربستان سعودی، کوشش برای تقویت روابط تجاری-اقتصادی با چین و همزمان تقویت پیوندهای امنیتی با ایالات متحده آمریکا بوده است که در ادامه بدان می‌پردازیم.

در سال‌های اخیر، روابط تجاری عربستان و سایر کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس به گونه‌ای بی‌سابقه با چین افزایش یافته است. بر این اساس، در سال ۲۰۲۰، چین با تجارت دوجانبه‌ای به ارزش ۱۶۱/۴ میلیارد دلار، جایگزین اتحادیه اروپا به عنوان بزرگ‌ترین شریک تجاری شورای همکاری خلیج فارس شد (Tang, 2022). در همین سال افزایش روابط تجاری عربستان سعودی و سایر کشورهای منطقه با چین تا بدان حد اهمیت یافت که وزیر خارجه پکن در دیدار با مقامات کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس از روابط مبتنی بر «مشارکت راهبردی»^۲ سخن به میان آورد. افزون بر این، همان گونه که نمودار ۱ نشان می‌دهد، بلوک کشورهای شورای همکاری خلیج فارس، ستون اصلی طرح کمربند و جاده چین است، به گونه‌ای که عربستان سعودی و امارات متحده عربی به ترتیب در رتبه‌های دوم و سوم مقاصد

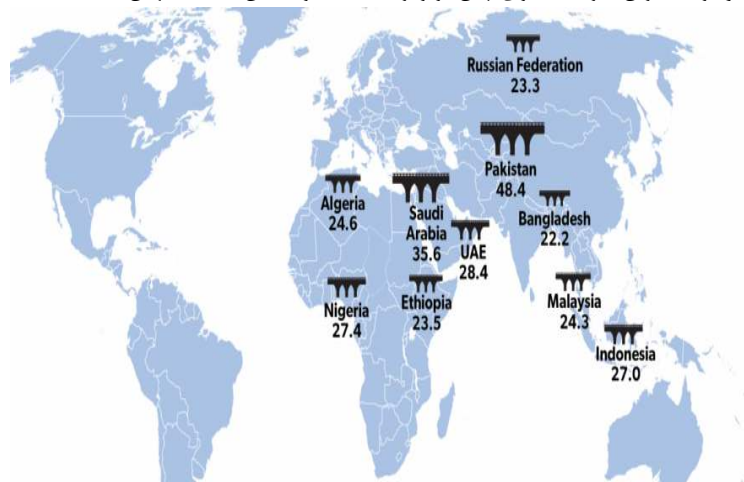
1. Vision, 2030

برنامه اصلاحات اجتماعی-اقتصادی جاه‌طلبانه‌ای که با هدف تبدیل عربستان سعودی به یک اقتصاد دانش‌بنیان مدرن و قدرتی جهانی و کاهش وابستگی این کشور به درآمدهای حاصل از صادرات انرژی طرحی شده است.

2. strategic partnership

برتر پروژه‌های ساخت‌وساز چینی این طرح قرار دارند (Peer, Graham & Bhusari, 2022). در چارچوب این ابتکار، عربستان سعودی و امارات متحده عربی، همکاری با شرکت‌های چینی را در پروژه‌هایی همچون ساخت بندر و منطقه صنعتی آغاز کرده‌اند تا از این مسیر، موقعیت کشورشان در مسیرهای تجاری جهانی را تقویت کنند. این پروژه‌ها شامل پایانه‌ای در بندر خلیفه در امارات متحده عربی و همچنین بنادر ینبع، جیزان و جدّه در ساحل دریای سرخ عربستان سعودی است. با وجود این، ده سال پس از درانداختن ابتکار یک کمربند و یک جاده (BRI) در سال ۲۰۱۳، روابط چین و عربستان سعودی مسیری طولانی را طی کرده و به فراتر از موضوع تجارت انرژی توسعه یافته است. به نظر می‌رسد شکوفایی روابط عربستان سعودی و چین در مقام قدرتی در حال ظهور نشان از تحولی بزرگ‌تر دارد که به خارج از ژئوپلیتیک خاورمیانه گسترش خواهد یافت (Lons, 2024).

نمودار ۱. میزان سرمایه‌گذاری چین در زیرساخت‌ها در مناطق مختلف جهان

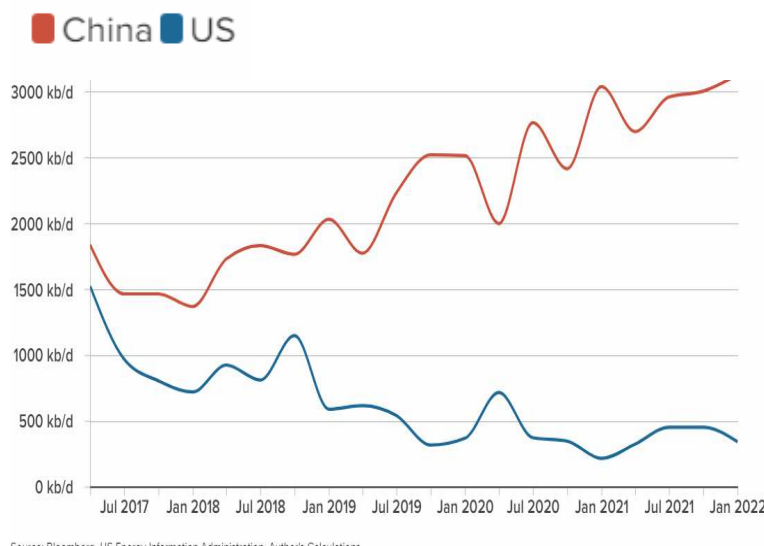

منبع:

American Enterprise Institute and Heritage Foundation, China Global Investment Tracker, July 2021, <https://www.aei.org/china-global-investment-tracker/>.

چین به‌عنوان بزرگ‌ترین واردکننده نفت جهان در بیست سال گذشته در مقام بزرگ‌ترین مشتری صادرات انرژی کشورهای خلیج فارس ظاهر شده است. تجارت انرژی هسته اصلی روابط چین و کشورهای شورای همکاری خلیج فارس است. چین به‌تنهایی تقریباً یک‌چهارم از صادرات انرژی منطقه را دریافت می‌کند و بی‌تردید مشتری اصلی منطقه برای چندین دهه خواهد بود (Eia, 2024). دهه‌های طولانی عربستان سعودی آمریکا را مهم‌ترین شریک تجاری و امنیتی

خود قلمداد می‌کرد و روابط با واشنگتن را بر اساس تضمین صادرات امن انرژی در برابر کسب تضمین‌های امنیتی، استوار کرده بود. با وجود این، افزایش تولید نفت داخلی در آمریکا سبب کاهش وابستگی این کشور به منطقه خلیج فارس شده است. افزون بر این، خروج ایالات متحده آمریکا از افغانستان و سیاست «چرخش به شرق» این تصور را در بین رهبران کشورهای عربستان سعودی ایجاد کرده که اولویت‌های واشنگتن اکنون به‌طور فزاینده‌ای خارج از خاورمیانه قرار گرفته‌اند. با کاهش وابستگی آمریکا به خاورمیانه، عربستان و سایر اعضای شورای همکاری خلیج فارس تقویت و گسترش روابط با چین را به‌عنوان یک ضرورت فوری بیش از پیش احساس می‌کنند. تغییر الگوی صادرات انرژی کشورهای منطقه به‌خوبی این تحول را نشان می‌دهد (نمودار ۲).

منبع:

Bloomberg, US Energy Information Administration, Author's Calculations:
<https://www.atlanticcouncil.org/blogs/econographics/strengthening-ties-china-and-the-gcc/>.

با وجود این، همکاری‌های اقتصادی عربستان سعودی و چین تنها به تجارت انرژی و پروژه‌های زیرساختی محدود نشده است. با افزایش نقش‌آفرینی چین در مقام قدرتی جهانی و عزم این کشور برای ایفای نقش رهبری در نظم جهانی آینده و التفات آگاهانه رهبران عربستان به این تحول، همکاری‌های دو کشور به عرصه‌های جدید قدرت در حوزه فناوری‌های نوین توسعه یافته است. در نتیجه، روابط اقتصادی عربستان سعودی و چین به سایر بخش‌ها نیز سرریز

کرده است، بخش‌هایی که بی‌تردید اهمیتی راهبردی دارند. این همکاری‌ها موضوعاتی همچون فناوری‌های نوظهور، هوش مصنوعی، لجستیک و زنجیره‌های تأمین، مواد معدنی حیاتی و انرژی‌های تجدیدپذیر را در برمی‌گیرد (IISS, 2023: 55). همزمان با کوشش‌های کشورهای منطقه به‌ویژه عربستان سعودی برای کاهش وابستگی به درآمدهای حاصل از صادرات انرژی و تنوع‌بخشی اقتصادی، شرکت‌های چینی نیز در برخی از مهم‌ترین پروژه‌های تولید انرژی‌های تجدیدپذیر در منطقه سرمایه‌گذاری کرده‌اند (CSIS, 2023). برای مثال شرکت‌های چینی در حال ساخت دو مورد از بزرگ‌ترین پروژه‌های انرژی خورشیدی جهان (پارک خورشیدی محمد بن راشد آل مکتوم و نیروگاه خورشیدی نور ابوظبی) در امارات متحده عربی هستند. همچنین صندوق جاده ابریشم^۱ چین ۴۹ درصد از سهام شرکت انرژی تجدیدپذیر آکوا پاور^۲ عربستان سعودی را خریداری کرده است، شرکتی که اکنون به‌عنوان بازوی اصلی سرمایه‌گذاری عربستان در پروژه‌های انرژی تجدیدپذیر در سراسر منطقه و فراتر از آن فعالیت می‌کند (Power technology, 2020). افزون بر این، عربستان سعودی با هدف تنوع‌بخشی اقتصادی، به‌ویژه در صنعت خودروهای الکتریکی، با شرکت‌های چینی همکاری نزدیکی دارد. در ژوئن ۲۰۲۳، ریاض قراردادی به ارزش ۵/۶ میلیارد دلار با Human Horizons سازنده خودروهای الکتریکی چینی برای سرمایه‌گذاری مشترک در بخش تحقیق، توسعه و تولید در عربستان سعودی امضا کرد (CNBC, 2023). استارت‌آپ چینی خودروهای برقی Enovate نیز در سال ۲۰۲۲ وارد یک سرمایه‌گذاری مشترک با هلدینگ سومو^۳ عربستان شد تا یک کارخانه تولیدی ۵۰۰ میلیون دلاری در این کشور ایجاد کند.

ناگفته پیداست عرصه‌ای که بیش از همه می‌تواند تجلی ادراک رهبران عربستان سعودی از تحول سرشت قدرت در نظم نوین جهانی باشد، همکاری با چین در بخش فناوری‌های نوین به‌ویژه هوش مصنوعی است، عرصه‌ای که ضرورت بازبینی سیاست خارجی آمریکا در منطقه را نیز موجب شده است. عربستان سعودی به‌عنوان بخشی از سرمایه‌گذاری عظیم خود این عرصه به‌سرعت همکاری با شرکت‌های فناوری چینی و مؤسسات پژوهشی این کشور را گسترش داده است. عربستان سعودی به‌همراه امارات متحده عربی با هدف توسعه بخشی از زیرساخت‌های فناوری خود از جمله شبکه‌های 5G، برنامه‌های کاربردی شهر هوشمند و ساخت مراکز داده بزرگ با شرکت‌های هواوی و علی‌بابا همکاری می‌کنند. در سپتامبر ۲۰۲۳، هواوی یک «منطقه ابری»^۴ جدید را در ریاض راه‌اندازی کرد که هدف آن پشتیبانی از خدمات دولتی و برنامه‌های

1. Silk Road Fund
2. ACWA Power
3. Sumou Holding
4. cloud region

کاربردی هوش مصنوعی بود (DCD, 2023). استادان چینی یا چینی-آمریکایی سرپرستی برخی از مؤسسات و شرکت‌های تحقیقاتی برتر هوش مصنوعی در امارات متحده عربی و عربستان سعودی، مانند دانشگاه علم و فناوری ملک عبدالله در عربستان سعودی و دانشگاه هوش مصنوعی محمد بن زاید (MBZAI) در امارات متحده عربی را بر عهده دارند. این همکاری‌ها سبب نگرانی ایالات متحده آمریکا شده است، اینکه چین می‌تواند از مسیر همکاری با کشورهای حوزه خلیج فارس به فناوری‌های حساس آمریکا دسترسی یابد. برای مثال مؤسسات تحقیقاتی عربستان و امارات متحده عربی که در تحقیقات هوش مصنوعی مشارکت دارند، مقادیر زیادی از تراشه‌های Nvidia تولید آمریکا را خریداری کرده‌اند؛ مواردی که صادرات آنها به چین محدود شده است. آمریکا همچنین نگران است که با در نظر داشت حضور و همکاری‌های نظامی گسترده با کشورهای منطقه، چین به داده‌های نظامی آمریکا نیز دسترسی داشته باشد (Lons, 2024).

بر خلاف سال‌های نخستین سده بیست‌ویکم که تروریسم بزرگ‌ترین تهدید برای امنیت ملی آمریکا قلمداد می‌شد، تبدیل شدن چین به دومین اقتصاد بزرگ جهان و رقابت نزدیک با ایالات متحده آمریکا در عرصه‌های فناوری و تجاری، تمرکز مقامات واشنگتن را بر تهدید چین در شرق آسیا را ناگزیر ساخته است. افزون بر این، انقلاب نفتی شیل و کاهش وابستگی آمریکا به انرژی خاورمیانه هم در کاهش منافع راهبردی واشنگتن در منطقه مؤثر بوده و بستر لازم را جهت نفوذ فزاینده اقتصادی - مالی چین خاورمیانه پدید آورده است.

در این شرایط، دولت‌های منطقه متناسب با تعریف از اهداف کلان و منافع راهبردی خویش و تحت تأثیر گزاره‌های هجینگ راهبرد مناسبات خود با قدرت‌های بزرگ را تنظیم کرده‌اند. رقابت و تنش در روابط قدرت‌های بزرگ، به قدرت‌های میانه‌ای چون عربستان سعودی این فرصت را داده‌اند تا همزمان روابط با چین و آمریکا را توسعه دهند.

پیش از این، ایجاد توازن میان آمریکا و چین از اهمیت راهبردی برای دولت‌های عرب خلیج فارس برخوردار نبود، ولی رقابت فزاینده واشنگتن-پکن و اراده پکن برای توسعه نفوذ خود در نظام بین‌الملل در کنار تحولات ژئوپلیتیک و تغییر نظم جهانی طی دو دهه اخیر، نگاه دولت‌های خلیج فارس از جمله هیأت حاکمه عربستان را به مناسبات قدرت دگرگون ساخته است. در چارچوب ادراک راهبردی مقامات ریاض، چین اصلی‌ترین تهدید برای هژمونی آمریکا و نزدیک‌ترین رقیب برای رهبری نظام بین‌الملل قلمداد می‌شود که سالانه در حال کاهش فاصله قدرت نسبی خویش در برابر واشنگتن است و عامل مؤثری در شکل‌گیری نظم چندقطبی در ساختار نظام بین‌الملل است و ریاض در مخالفت با یکجانبه‌گرایی و نظم چندقطبی، اشتراک عقیده و اشتراک منافع با چین دارد.

مطالعه سیاست خارجی عربستان در این دوره نشان می‌دهد که رهبران این کشور با پذیرش جایگاه چین در مقام یک قدرت بزرگ و در حال ظهور بر آن شده‌اند تا پیوندهای اقتصادی و سیاسی با پکن را تقویت کنند. با وجود این، تحول در روابط با چین، یکسره پیوندهای راهبردی عربستان با ایالات متحده آمریکا را قطع نکرده است. طرفه آنکه اگرچه روابط تجاری-اقتصادی عربستان و آمریکا در اثر تغییر در الگوی مصرف انرژی جهانی، دستخوش دگرگونی شده است، اما همزمان، رهبران عربستان تعمیق پیوندهای امنیتی-سیاسی با آمریکا را به‌عنوان یک اولویت دنبال می‌کنند.

عربستان با پیروی از هجینگ راهبرد، نگاه ویژه‌ای به چین دارد. پکن نه تنها یکی از پنج عضو دائم شورای امنیت و دومین اقتصاد بزرگ جهان محسوب می‌شود، بلکه عربستان با توسعه روابط با این کشور، قادر خواهد بود تا ضمن دور کردن چین از ایران، مزیت نسبی برای خود در رقابت منطقه‌ای با تهران و ترکیه بیافریند. از دیدگاه رهبران عربستان سعودی نظام بین‌الملل اکنون در مرحله گذار به سر می‌برد که به واسطه توانمندی‌های نظامی، اقتصادی و تکنولوژیک دولت‌های بزرگ، مرحله‌ای دشوار و مخاطره‌آمیز به نظر می‌رسد و عربستان باید به منظور جلوگیری از خطرات احتمالی، هوشمندانه رفتار کند. در منظومه فکری محمد بن سلمان، ساختار نظام بین‌الملل برخلاف ماهیت متصلب گذشته، انعطاف‌پذیری بیشتری دارد و متشکل از اجزای درهم‌تنیده است که دارای وابستگی متقابل هستند. از نگاه ولیعهد سعودی، ریاض این حق را دارد تا به بازارهای جدید ورود و از اقتصاد خود در برابر نوسانات بازار نفت و انرژی محافظت کند و با اتخاذ یک سیاست مستقل، در مسیر جدیدی از توسعه اقتصادی قدم بردارد (Young, 2022). به همین سبب، بسیاری از تحلیلگران معتقدند در شرایط کنونی، رهبران عربستان سعودی چین را به‌عنوان یک شریک بزرگ پذیرفته‌اند. اگرچه رابطه با آمریکا همچنان رکن ضروری جهت تداوم روند رشد اقتصادی و مقابله با تهدیدهای احتمالی خواهد بود، اما رشد سریع اقتصادی چین و ارتقای جایگاه این کشور، سبب چرخشی در سیاست خارجی و عربستان و نگاه به شرق شده است.

از تأملی در سیاست خارجی نوین عربستان سعودی به‌خوبی می‌توان دریافت که رهبران ریاض سودای جایگزینی پکن با واشنگتن را ندارند. این شناخت بیش از همه حاصل ادراک رهبران عربستان سعودی از این واقعیت است که چین تمایلی به نقش‌آفرینی در موضوعات امنیتی خاورمیانه و تضمین امنیتی پایدار را برای کشورهای منطقه ندارد. به نظر می‌رسد چین همچنان در مقام یک «شریک تجاری» مورد توجه عربستان و سایر کشورهای شورای همکاری خلیج فارس است (Fulton, 2024: 4). رهبران عربستان به‌خوبی می‌دانند که همچنان به مانند چند دهه گذشته، ناوگان پنجم آمریکا مهم‌ترین نیروی تأمین‌کننده امنیت در خلیج فارس است.

عربستان همچنان ایالات متحده آمریکا و تا حدی کمتر بریتانیا و فرانسه را عنوان مهم‌ترین شرکای دفاعی و اقتصادهای غربی را منبع اصلی فناوری و سرمایه‌گذاری برای تحقق چشم‌انداز ۲۰۳۰ می‌داند. غرب همچنین مقصد مورد علاقه برای سرمایه‌گذاری توسط صندوق ثروت دولتی عربستان سعودی است.

رهبران عربستان با آگاهی از عدم قطعیت حاصل از تحول نظم جهانی و تردید بر سر ماهیت حضور نظامی آمریکا در منطقه بر آن شده‌اند تا همزمان با تعمیق پیوندهای تجاری-اقتصادی با چین، روابط امنیتی-نظامی با آمریکا را نیز توسعه دهند (محسنی و همکاران، ۱۳۹۸). برای نیل بدین مقصود، عربستان از یک سو عادی‌سازی روابط با اسرائیل را به‌عنوان مسیری برای شکل‌دهی به یک شبکه اطلاعاتی-نظامی در منطقه پیگیری می‌کند. هدف از این اقدام که آمریکا نیز از آن حمایت می‌کند، شکل‌دهی به یک ساختار دفاع موشکی در منطقه است (Le Figaro, 2024). افزون بر این از مسیر عادی‌سازی، عربستان کوشش برای بهره‌مندی از فناوری‌های نوین دنبال می‌کند (Kalin, 2023). از نظر تحلیلگران، عادی‌سازی روابط عربستان سعودی با اسرائیل می‌تواند، تحولی مهم در منطقه ایجاد کند، اینکه سایر کشورهای مسلمان نیز می‌توانند بدون نگرانی از پیامدهای احتمالی روابط با اسرائیل را آغاز و آمریکا را نیز برای شکل‌دهی به یک ساختار امنیتی-نظامی برای مقابله با تهدیدات ترغیب کنند. پیش از این و در سال ۲۰۲۱، پنتاگون موضوعات امنیتی اسرائیل را تحت چتر فرماندهی مرکزی (سنتکام) قرار داده بود، مرکزی که شامل کشورهایی مانند عربستان سعودی، قطر و کویت است که هیچ روابط رسمی با اسرائیل ندارند. این امر راه را برای همکاری نظامی بیشتر اسرائیل و کشورهای منطقه هموار کرد. از سوی دیگر عربستان بر آن است تا از مجرای موافقت با عادی‌سازی روابط با اسرائیل، توافق دوجانبه امنیتی و همکاری‌های هسته‌ای با آمریکا را تضمین کند (Pamuk, Cornwell & Spetalnick, 2024). آمریکا نیز با در نظر داشت الزامات راهبرد کلان رقابت قدرت‌های بزرگ بر آن است تا با شکل‌دهی به یک ساختار امنیتی در منطقه از مسیر گسترش همکاری‌های دفاعی-نظامی متحدان، از درگیری مستقیم با تهدیدات خاورمیانه خودداری کند. به همین سبب، دولت بایدن، عادی‌سازی روابط عربستان با اسرائیل را به‌عنوان یک اولویت مهم دنبال می‌کند (Nissenbaum, Lieber & Kalin, 2023).

رهبران عربستان سعودی سال‌هاست که نگران کاهش تعهدات امنیتی آمریکا در منطقه هستند. با نگاهی به روابط دو کشور می‌توان به‌خوبی دریافت که این نگرانی‌ها از سال ۲۰۰۳ و با حمله آمریکا به عراق آغاز شد؛ عربستان کوشید آمریکا را از انجام این حمله منع کند. روی کار آمدن باراک اوباما در کنار تحولات کشورهای عربی و عدم حمایت آمریکا از متحدانی همچون محسنی مبارک در مصر در کنار توافق هسته‌ای سال ۲۰۰۵ با ایران بر شدت بی‌اعتمادی‌های

عربستان سعودی افزود. عدم واکنش آمریکا به حمله به تأسیسات نفتی آرامکو در سال ۲۰۱۹ مهم‌ترین رویداد در تغییر نگاه عربستان به سیاست‌های امنیتی آمریکا در منطقه بود. این عوامل سبب شده است تا عربستان دستیابی به توافق امنیتی دوجانبه با آمریکا را در دوران بایدن با جدیت دنبال کند. اگرچه دستیابی به چنین توافقی دشوار می‌نماید، اما یکی از امکان‌های مورد بحث در گفت‌وگوهای عربستان و آمریکا رسیدن به توافقی است که بر اساس آن عربستان سعودی نیز به مانند اسرائیل، قطر و اردن به‌عنوان متحد ویژه سازمان پیمان آتلانتیک شمالی (ناتو) شناخته شود. این اقدام به‌طور رسمی عربستان را به متحد ایالات متحده آمریکا تبدیل و دسترسی آسان‌تر به تسلیحات آمریکایی را برای این کشور فراهم می‌کند. اکنون دستیابی به این توافق دوجانبه یکی از اولویت‌های اصلی گفت‌وگوهای مقامات آمریکایی و عربستان سعودی است (Pamuk, Cornwell & Spetalnick, 2024). این توافق امنیتی شامل تضمین رسمی ایالات متحده آمریکا برای دفاع از عربستان و همچنین دسترسی ریاض به تسلیحات پیشرفته‌تر است. به‌نظر می‌رسد حتی جنگ در غزه نیز بر سر راه گفت‌وگوهای عربستان و آمریکا برای دستیابی به توافق امنیتی دوجانبه مانعی ایجاد نکرده است (Zand, 2024). بسیاری از تحلیلگران بر آن باورند که مذاکرات امنیتی عربستان و دولت بایدن به‌خوبی پیشرفت کرده است و امکان انجام توافق وجود دارد. این توافق همکاری‌های هسته‌ای را نیز شامل می‌شود و قرار بر آن است که آمریکا با برنامه هسته‌ای عربستان موافقت کند (Bloomberg, 2024).

این بررسی اجمالی از روابط عربستان و آمریکا نیز به‌خوبی گویای آن است که رهبران سعودی همزمان با گسترش روابط تجاری-اقتصادی با چین در مقام یک شریک تجاری و قدرت در حال ظهور، تعمیق روابط امنیتی-نظامی با آمریکا در مقام قدرت هژمون کنونی را دنبال می‌کنند. رهیافتی سازگار با گزاره‌های نظری هجینگ راهبرد برای کاستن از خطرهای عدم قطعیت در هنگامه تحول در نظام بین‌الملل و همزمان بهره‌مندی از منافع حاصل از این تحول. تحول در نظم بین‌المللی و یا پدیدار شدن نشانه‌های این تحول، همزمان با تشدید عدم قطعیت ذاتی روابط بین‌الملل و افزایش نگرانی‌های رهبران دولت‌ها به‌ویژه قدرت‌های میانه، امکان دستیابی به فرصت‌های نوینی را نیز نوید می‌دهد. این دوران، برای قدرت‌های میانه سرشار از تهدیدها و فرصت‌هایی است که اجتناب از یکی و دستیابی به دیگری، نیازمند درانداختن راهبردهایی است که همزمان با رفع تهدیدها، بستر مساعدی برای بهره‌مندی از فرصت‌ها را فراهم سازد. بسته به اینکه رهبران قدرت‌های میانه بیش از همه امنیت را در اولویت قرار دهند یا همزمان با امنیت، دستیابی به منافع اقتصادی و راهبردی بلندمدت را در نظر داشته باشند، دامنه‌ای از راهبردها را می‌توانند برگزینند. انتخاب راهبردهای توازن‌بخش برای مقابله با

تهدیدات یا احاله مسئولیت و دنباله‌روی برای اجتناب از تهدیدها گویای آن است که رهبران این دسته از دولت‌ها همچنان نگرانی‌های امنیتی را مهم‌ترین انگیزه رفتاری خود می‌دانند. اگرچه نمی‌توان عقلانیت چنین راهبردهایی را انکار کرد، اما به‌نظر می‌رسد دوران تحول در نظم بین‌المللی می‌تواند آزادی عمل بیشتر و منافع فراخ‌تری را در اختیار رهبران قدرت‌های میانه قرار دهد. از آنچه از مطالعه اجمالی سیاست خارجی نوین عربستان دریافتیم، می‌توان به طرح این نظر خطر کرد که قدرت‌های میانه می‌توانند با برگزیدن هجینگ راهبرد به‌عنوان مطلوب‌ترین گزینه سیاست خارجی، همزمان با گسترش روابط با قدرت در حال ظهور، پیوندهای خود با قدرت هژمون مستقر را نیز حفظ کنند. این راهبرد افزون بر رفع عدم قطعیت حاصل از تحول نظام بین‌الملل، می‌تواند برای تأمین منافع و ارتقای جایگاه، فرصت‌های بی‌شماری را در اختیار رهبران قدرت‌های میانه قرار دهد. با عطف نظر به گزاره‌های نظری هجینگ راهبرد اکنون می‌توان با وضوح بیشتری به پرسش اصلی این مقاله پاسخ داد. به‌نظر چنین می‌نماید که در هنگامه تحول در نظام بین‌الملل، پیروی از هجینگ راهبرد بهینه‌ترین انتخاب برای قدرت‌های میانه است.

تعارض منافع

نویسندگان اعلام می‌کنند که تعارض منافع وجود ندارد؛ و تمام مسائل اخلاق در پژوهش را که شامل پرهیز از سرقت ادبی، انتشار و یا ارسال بیش از یک بار مقاله، تکرار پژوهش دیگران، داده‌سازی یا جعل داده‌ها، منبع‌سازی و جعل منابع، رضایت ناآگاهانه سوژه یا پژوهش شونده، سوءرفتار و غیره می‌شوند، به‌طور کامل رعایت کرده‌اند.

سپاسگزاری

از فصلنامه سیاست دانشگاه تهران به سبب اهتمام و توجه ویژه به انتشار مقالات علمی صمیمانه سپاسگزاریم.

References

- Barnett, M., & Raymond, D. (2005). Power in International Politics. *International Organization*. 59(1) (winter), 39-75.
- Bloomberg (2024). *US and Saudis near Defense Pact Meant to Reshape Middle East*. available at: <https://www.bloomberg.com/news/articles/2024-05-01/us-and-saudis-near-defense-pact-aimed-at-reshaping-middle-east>
- Borck T. (2023). *Kingdom of Change: Saudi Arabia's Evolving Foreign Policy*. RUSI, available at: <https://rusi.org/explore-our-research/publications/commentary/kingdom-change-saudi-arabias-evolving-foreign-policy>

- CNBC (2023). *Saudi Arabia and China are part of a multipolar world order, and their mutual interests are 'strong and rising,' minister says*. World Politics, Available at: <https://www.cnn.com/2023/06/14/china-and-saudi-arabia-are-part-of-a-multipolar-world-order-minister.html>
- Cooper, te.al (1993). *Leadership, Followership, and Middle Powers in International Politics*": *A Reapriasal*. In: A. F. Cooper, R. A. Higgott and K. R. Nossal, eds. *Relocating Middle Powers: Australia and Canada in a Changing World Order*. Vancouver: UBC Press
- Cox, R. (1989). Middlepowermanship, Japan, and future world order. *International Journal*, 44(4), 825-826.
- CSIS (2023). *China's Essential Role in the Gulf States' Energy Transitions*. available at: <https://www.csis.org/analysis/chinas-essential-role-gulf-states-energy-transitions>.
- DCD (2023). *Huawei launches Saudi cloud region in Riyadh*. available at: <https://www.datacenterdynamics.com/en/news/huawei-launches-saudi-cloud-region-in-riyadh/>
- Eia (2024). *China imported record amounts of crude oil in 2023*. available at: <https://www.eia.gov/todayinenergy/detail.php?id=61843#:~:text=Data%20source%3A%20China%20General%20Administration,according%20to%20China%20customs%20data>.
- Enterprise Institute and Heritage Foundation, *China Global Investment Tracker*, July 2021, <https://www.aei.org/china-global-investment-tracker/>.
- Fulton J. (2024). *China's Strategic Objectives in the Middle East*. Atlantic Council, Available at: <https://www.atlanticcouncil.org/commentary/testimony/jonathan-fulton-testifies-to-the-us-china-economic-and-security-review-commission/>
- Holbraad, C. (1984). *Middle Powers in International Politics*. London: Macmillan.
- IISS (2023). *ASIA-PACIFIC REGIONAL SECURITY ASSESSMENT 2023*. available at: <https://www.iiss.org/globalassets/media-library---content--migration/files/publications---free-files/aprsa-2023/aprsa-2023.pdf>
- Jacobs A. (2023). "Understanding Saudi Arabia's Recalibrated Foreign Policy", available at: <https://www.crisisgroup.org/middle-east-north-africa/gulf-and-arabian-peninsula/saudi-arabia/understanding-saudi-arabias>.
- John V.J. (2014). Becoming and Being a Middle Power :Exploring a New Dimension of South Korea's Foreign Policy. *CHINA REPORT* 50(4), 325–341.
- Kalin, S. (2023). Saudi Arabia Seeks to Lure Global Miners in Bid to Overhaul Its Economy. *Wall Street Journal*, available at:

- <https://www.wsj.com/articles/saudi-arabia-seeks-to-lure-global-miners-in-bid-to-overhaul-its-economy-11673542526>.
- R. Kaufman, R. G (1992). To Balance or To Bandwagon?. Alignment Decisions in 1930s Europe. *Security Studies*, 1 (3), 17-447
- Kaul, I., Isabelle. G., & Marc, S. (1999). *Global Public Goods: International Cooperation in the 21st Century*. Oxford Scholarship Online.
- Le Figaro (2024). *Face à l'Iran, les États-Unis renforcent les systèmes de défense au Moyen-Orient*. available at: <https://www.lefigaro.fr/international/face-a-l-iran-les-etats-unis-renforcent-les-systemes-de-defense-au-moyen-orient-20221120>
- Lieber, K. A., & Alexander, G. (2005). Waiting for Balancing: Why the World Is Not Pushing Back. *International Security*, 30 (1), 109-139
- Lons C. (2024). East meets middle: China's blossoming relationship with Saudi Arabia and the UAE *European Council for Foreign Relations*, available at: <https://ecfr.eu/publication/east-meets-middle-chinas-blossoming-relationship-with-saudi-arabia-and-the-uae/>.
- Mearsheimer, J.J. (2001). The tragedy of great power politics. New York: W.W. Norton & Company. Arabia). *Quarterly Journal of Geopolitics*, 15(2), 146-172
- Munavari, S. A., & Majid, M. Sh. (2017). Defensive Realism and the Logic of NATO's Existence after September 11. *Geopolitics Quarterly*, 13, (3), 176-202.
- Nissenbaum D. ,Dov L. & Stephen K. (2023). Saudi Arabia Seeks U.S. Security Pledges, Nuclear Help for Peace With Israel. *Wall Street Journal*, available at: <https://www.wsj.com/articles/saudi-arabia-seeks-u-s-security-pledges-nuclear-help-for-peace-with-israel-cd47baaf>
- Pamuk, H., Alexander C. & Matt S. (2024). *US and Saudi Arabia nearing agreement on security pact, sources say*. Reuters, available at: <https://www.reuters.com/world/us-saudi-arabia-nearing-agreement-security-pact-sources-say-2024-05-02/>
- Pape A. R. (2005). "Soft Balancing against the United States", *International Security*, 30,(1), pp. 7-45
- Peer I., Niels G. and Mrugank B. (2022). "Strengthening ties: China and the GCC", *Atlantic Council*, available at: <https://www.atlanticcouncil.org/blogs/econographics/strengthening-ties-china-and-the-gcc/>.
- Power Technology (2020). *China's Silk Road Fund acquires 49% stake in ACWA Power RenewCo*. available at: <https://www.power-technology.com/news/chinas-silk-road-fund-stake-acwa-power-renewco/?cf-view>.
- Robert G. (1981). *War and Change in World Politics*. Cambridge University Press.

- Rudd, K. (2006). Leading not Following: The Renewal of Australian Middle Power Diplomacy. *Australian Journal of International Affairs*.
- Schweller, R. L. (1998). *Deadly Imbalances: Tripolarity and Hitler's Strategy of World Conquest*. Columbia University Press.
- Schweller, R. L. (1994). Bandwagoning for Profit: Bringing the Revisionist State Back In. *International Security*, 19(1), 72-107.
- Stairs, D. (1998). "Of Medium Powers and Middling Roles", in Ken Booth (ed.), *Statecraft and Security: The Cold War and Beyond*. Cambridge: Cambridge University Press, 270-286
- Tang, F. (2022). *China meets Gulf oil bloc with sights set on free-trade agreement and energy security*. available at: <https://www.scmp.com/economy/china-economy/article/3163121/china-meets-gulf-oil-bloc-sights-set-free-trade-agreement-and>.
- Tessman, B., & W. W. (2011). Great Powers and Strategic Hedging: The Case of Chinese Energy Security Strategy. *International Studies Review*, 13, (2), 214-240.
- Van Evera S. (1990). Primed for Peace: Europe after the Cold War. *International Security*, 15 (3), 7-57.
- Walt, M. S. (1991). The Renaissance of Security Studies. *International Studies Quarterly*, 35(2), 211-239.
- Walt M. S. (1985). Alliance Formation and the Balance of World Power *International Security*, 9 (4), 3-34.
- Walt, M. S. (1987). *The Origins of Alliances*. Ithaca: Cornell University Press.
- Waltz N. K. (1979). *Theory of International Politics*. University of California, Berkeley.
- Welsh, J. (2004). Canada in the 21st Century: Beyond Dominion and Middle Power. *The Round Table*, September, 93(376), 583-593.
- Wight, M. (1978). *Power Politics*. edited by Hedley Bull and Carsten Holbraad New York.
- Carvalho and Iver B. Neumann, eds, *Small State Status Seeking: Norway's Quest for International Standing* New York: Routledge.
- Wolfers, A. (1965). *the Actors in International Politics*. in *Discord and Collaboration*.
- Yalçın, H. B. (2012). The Concept of Middle Power and the Recent Turkish Foreign Policy Activism. *Afro Eurasian Studies*, 1(1), 195-213.
- Ye, X. (2020). Explaining China's Hedging to the United States' IndoPacific Strategy. *The China Review*, 20, (3), 205-23.
- Young, Karen, E. (2022, November 01). How Saudi Arabia Sees the World. *Foreign Affairs*, November and December Issue, available at: <https://www.foreignaffairs.com/saudi-arabia/how-saudi-arabia-sees-world>.

Zand B. (2024). *Setzen sich die USA und Saudi-Arabien über Israel hinweg?*. Spiegel, available at: <https://www.spiegel.de/ausland/moegliches-sicherheitsabkommen-mit-saudi-arabien-setzen-sich-die-usa-ueber-israel-hinweg-a-082d93be-3933-4d83-8449-2ee71b3e37f>

COPYRIGHTS

©2023 by the University of Tehran. Published by the University of Tehran Press. This article is an open-access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0>

